

Βρυξέλλες, 18 Ιουλίου 2022
(OR. en)

11486/22

RC 44

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	15 Ιουλίου 2022
Αποδέκτης:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2022) 337 final
Θέμα:	ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2021

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2022) 337 final.

σνημμ.: COM(2022) 337 final

Βρυξέλλες, 14.7.2022
COM(2022) 337 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2021

{SWD(2022) 188 final}

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2021

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	3
2. Διασφάλιση ότι οι κανόνες ανταγωνισμού παραμένουν κατάλληλοι για το μέλλον — Πρόδος όσον αφορά το εκτενές θεματολόγιο πολιτικής.....	5
2.1. Νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της εργαλειοθήκης της πολιτικής ανταγωνισμού	5
2.2. Επικαιροποίηση των αντιμονοπωλιακών κανόνων και των κανόνων για τις συγκεντρώσεις, καθώς και της σχετικής καθοδήγησης, ώστε να καταστούν κατάλληλα για την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων	6
2.3. Επικαιροποίηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και των κατευθυντήριων γραμμών ώστε να καταστούν κατάλληλα για την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων	10
2.4. Προσαρμογή της ΓΔ Ανταγωνισμού στις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες επιβολής της νομοθεσίας	16
3. Η επιβολή της πολιτικής ανταγωνισμού συνέβαλε στην ψηφιακή μετάβαση και σε μια ισχυρή και ανθεκτική ενιαία αγορά.....	18
3.1. Η επιβολή των αντιμονοπωλιακών κανόνων συνέβαλε στην ψηφιακή μετάβαση και σε μια ισχυρή και ανθεκτική ενιαία αγορά	18
3.2. Ο έλεγχος των συγκεντρώσεων συνέβαλε στην ψηφιακή μετάβαση και σε μια ισχυρή και ανθεκτική ενιαία αγορά	22
3.3. Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων συνέβαλε στην ψηφιακή μετάβαση και την ανθεκτικότητα της ενιαίας αγοράς.....	24
4. Η επιβολή της πολιτικής ανταγωνισμού συνέβαλε στην πράσινη μετάβαση	25
4.1. Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων συνέβαλε στην πράσινη μετάβαση	25
4.2 Η επιβολή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας και ο έλεγχος των συγκεντρώσεων συνέβαλαν στην πράσινη μετάβαση	27
5. Η πολιτική ανταγωνισμού συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας οικονομίας στην υπηρεσία των ανθρώπων	29
5.1. Ανθεκτικές ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες	29
5.2. Κρατικές ενισχύσεις φορολογικού χαρακτήρα και επιλεκτικά φορολογικά πλεονεκτήματα.....	31

5.3. Η πολιτική ανταγωνισμού συνέχισε να μετριάξει τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας της COVID-19	31
6. Συνένωση δυνάμεων για τη διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού και παγκόσμιου πνεύματος ανταγωνισμού.....	35
6.1. Πολιτική συνοχή μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού	35
6.2. Συνεργασία στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού σε ολόκληρο τον κόσμο	36

1. Εισαγωγή

Η ετήσια έκθεση για τον ανταγωνισμό του 2021, την οποία απευθύνει η Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, αναλύει τις σημαντικότερες εξελίξεις στην πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ και στην επιβολή της το 2021.

Η πολιτική ανταγωνισμού αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της ενιαίας αγοράς της ΕΕ. Η αυστηρή επιβολή της πολιτικής ανταγωνισμού παρέχει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και τους καταναλωτές και τις καταναλώτριες στην Ευρώπη επιλογές, καινοτομία, ποιότητα και ανταγωνιστικές τιμές. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Επιτροπής, η επιβολή της πολιτικής ανταγωνισμού προωθεί επίσης τον ανταγωνισμό για την ανάκαμψη μετά την πανδημία και για μια πιο πράσινη, πιο ψηφιακή, πιο ανθεκτική και πιο συμπεριληπτική οικονομία στην ΕΕ.

Μια ισχυρή και ανθεκτική ενιαία αγορά στηρίζει την επιχειρηματικότητα σε όλα τα στάδια, παρέχει στις επιχειρήσεις όλων των μεγεθών τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν στο έπακρο την κλίμακα της ενιαίας αγοράς και να χρησιμοποιήσουν την εν λόγω κλίμακα ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για να βελτιώσουν τους όρους του ανταγωνισμού σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ πρέπει όχι μόνο να επιβάλλεται αποτελεσματικά και με συνέπεια, αλλά και να είναι αρκετά ευέλικτη για την αντιμετώπιση των τρεχουσών και των μελλοντικών προκλήσεων.

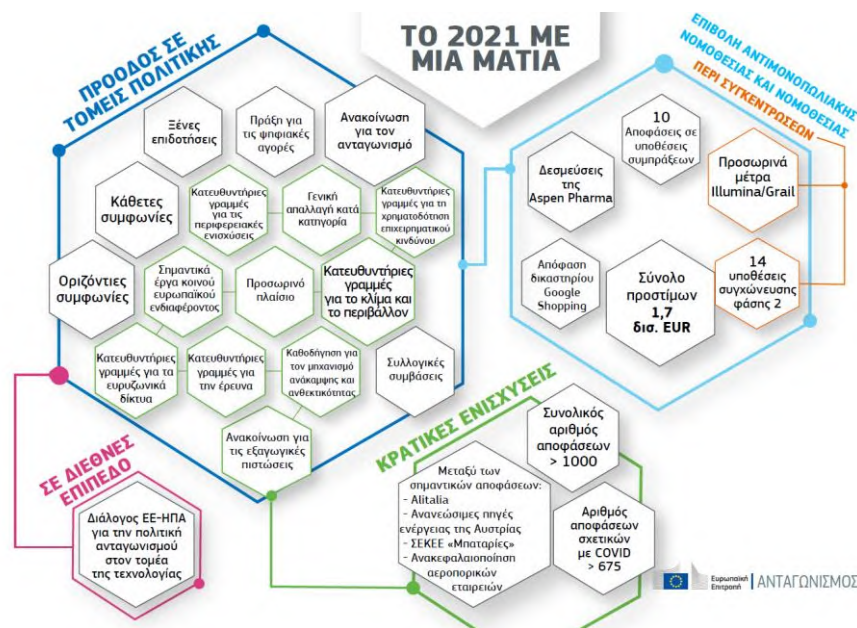
Το 2021, υπό την ηγεσία της εκτελεστικής αντιπροέδρου Vestager, η πολιτική ανταγωνισμού εξακολούθησε να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αντίδραση της ΕΕ απέναντι στην κρίση, αποδεικνύοντας την εγγενή ικανότητά της να αντιδρά γρήγορα σε αιφνίδιες αλλαγές στην οικονομία. Το προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης για τη στήριξη της οικονομίας στην τρέχουσα πανδημία της COVID-19 κατέστησε δυνατή την παροχή αναγκαίας και αναλογικής στήριξης από τα κράτη μέλη σε κατά τα άλλα βιώσιμες επιχειρήσεις που κατέληξαν να βρίσκονται σε κίνδυνο λόγω της πανδημίας. Η Επιτροπή καθόρισε επίσης μια πορεία για τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων αντιμετώπισης της κρίσης λόγω της πανδημίας βάσει του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης, σε συνδυασμό με μέτρα για την αρχική προώθηση και την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων. Για να μειωθούν οι αρνητικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις στην ΕΕ λόγω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει εκ νέου την ευελιξία που προσφέρει η εργαλειοθήκη της πολιτικής για τις κρατικές ενισχύσεις. Θα δώσει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να ελαχιστοποιήσουν τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις χωρίς να στρεβλωθεί ο ανταγωνισμός στην ΕΕ περισσότερο από ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο.

Η Επιτροπή συνέχισε τις εργασίες της για τη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις όλων των μεγεθών, με την επιβολή των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ στους τομείς της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, του ελέγχου των συγκεντρώσεων και του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων —στον ψηφιακό και σε άλλους τομείς— λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή

συνεργάστηκε στενά με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών και υπό τον έλεγχο των δικαστηρίων της ΕΕ.

Όπως αναφέρεται στην *ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με μια πολιτική ανταγωνισμού κατάλληλη για νέες προκλήσεις*¹, η Επιτροπή διενεργεί μια άνευ προηγουμένου επανεξέταση της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ, η οποία καλύπτει περισσότερα από 20 σύνολα κανόνων, με στόχο να διασφαλιστεί ότι τα μέσα της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ παραμένουν διαχρονικά ανθεκτικά και στηρίζουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση της ΕΕ, τη διαδικασία ανάκαμψης, την απόκριση στις οικονομικές εξελίξεις και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ενιαίας αγοράς.

Η Επιτροπή βρίσκεται επίσης σε διαδικασία συμπλήρωσης της εργαλειοθήκης της πολιτικής ανταγωνισμού με νέα μέσα που έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση των ξένων επιδοτήσεων και των ψηφιακών ρυθμιστών της πρόσβασης. Τον Μάιο του 2021 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για κανονισμό σχετικά με τις ξένες επιδοτήσεις που στρεβλώνουν την εσωτερική αγορά². Το 2021 σημειώθηκε σημαντική πρόοδος από τους συννομοθέτες όσον αφορά την πρόταση της Επιτροπής για την πράξη για τις ψηφιακές αγορές.

Το 2021 η Επιτροπή συνέχισε να αυξάνει την αποδοτικότητα των δραστηριοτήτων της όσον αφορά την επιβολή της πολιτικής ανταγωνισμού. Η ΓΔ Ανταγωνισμού συνέχισε τις προσπάθειές της για την ψηφιοποίηση των οικείων διαδικασιών διεκπεραίωσης υποθέσεων. Το έτος αυτό επήλθαν επίσης σημαντικές αλλαγές στη διάθεση χρηματοδοτικών πόρων απευθείας για την επιβολή της πολιτικής ανταγωνισμού μέσω ειδικού επιχειρησιακού

¹Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Μια πολιτική ανταγωνισμού κατάλληλη για νέες προκλήσεις» [COM(2021) 713 της 18.11.2021].

² Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις ξένες επιδοτήσεις που στρεβλώνουν την εσωτερική αγορά, [COM(2021) 223 final της 5.5.2021].

προϋπολογισμού. Το Πρόγραμμα για την ενιαία αγορά³ και η συνιστώσα του για την πολιτική ανταγωνισμού, με προϋπολογισμό 20,4 εκατ. EUR για το 2021, παρέχουν σταθερή χρηματοδότηση μέτρων για την ενίσχυση της ικανότητας επιβολής της Επιτροπής, πρωτοβουλιών πολιτικής, της διεθνούς συνεργασίας, καθώς και της προώθησης της πολιτικής ανταγωνισμού. Η επικοινωνιακή στρατηγική της ΓΔ Ανταγωνισμού υποστηρίζει τη φιλοδοξία της εκτελεστικής αντιπροέδρου να κοινοποιεί προορατικά τα οφέλη της πολιτικής ανταγωνισμού με σαφή, συνεπή και συνεχή τρόπο.

2. Διασφάλιση ότι οι κανόνες ανταγωνισμού παραμένουν κατάλληλοι για το μέλλον — Πρόοδος όσον αφορά το εκτενές θεματολόγιο πολιτικής

2.1. Νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της εργαλειοθήκης της πολιτικής ανταγωνισμού

Στο πλαίσιο της ψηφιακής στρατηγικής της ΕΕ⁴ για την αντιμετώπιση συστημικών ψηφιακών προκλήσεων, όπως η εξάπλωση των κυβερνοαπειλών, της ρητορικής μίσους και της παραπληροφόρησης, ο περιορισμένος ανταγωνισμός και ο ελλιπής βαθμός δικαιοσύνης στις ψηφιακές αγορές, η Επιτροπή υπέβαλε δύο νομοθετικές προτάσεις τον Δεκέμβριο του 2020, και συγκεκριμένα την πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες⁵ και την πράξη για τις ψηφιακές αγορές⁶. Η πράξη για τις ψηφιακές αγορές προτείνει μια σειρά υποχρεώσεων άμεσης εφαρμογής για εταιρείες που ενεργούν ως σημαντικοί ρυθμιστές της πρόσβασης για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές στην ενιαία αγορά. Η πράξη για τις ψηφιακές αγορές παρέμεινε κορυφαία νομοθετική προτεραιότητα το 2021, όπως καταδεικνύεται από την έγκριση των αντίστοιχων εντολών των συννομοθετών τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 2021⁷.

Τον Μάιο του 2021 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για κανονισμό σχετικά με τις ξένες επιδοτήσεις που στρεβλώνουν την εσωτερική αγορά⁸. Μολονότι οι ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη της ΕΕ ελέγχονται στενά, οι επιδοτήσεις που χορηγούνται από χώρες εκτός της ΕΕ σε εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ανεξέλεγκτες. Οι νέοι κανόνες θα αντιμετωπίσουν τις ξένες επιδοτήσεις που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό στην ενιαία αγορά. Σύμφωνα με τον προτεινόμενο κανονισμό,

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/690 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση προγράμματος για την εσωτερική αγορά, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων, τον τομέα των φυτών, των ζώων, των τροφίμων και των ζωοτροφών, και τις ευρωπαϊκές στατιστικές (Πρόγραμμα για την ενιαία αγορά) και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 99/2013, (ΕΕ) αριθ. 1287/2013, (ΕΕ) αριθ. 254/2014 και (ΕΕ) αριθ. 652/2014 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 153 της 3.5.2021, σ. 1). Ο κανονισμός εφαρμόζεται αναδρομικά από την 1η Ιανουαρίου 2021.

⁴ Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης, δημοσίευση της Επιτροπής της 19.2.2020, ISBN 978-92-76-16362-6.

⁵ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες) και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ [COM(2020) 825 final της 15.12.2020].

⁶ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με διεκδικήσιμες και δίκαιες αγορές στον ψηφιακό τομέα (πράξη για τις ψηφιακές αγορές) [COM(2020) 842 final της 15.12.2020].

⁷ Δελτίο τύπου, «Κανονιστικό πλαίσιο για τους τεχνολογικούς κολοσσούς: Συμφωνία του Συμβουλίου για την ενίσχυση του ανταγωνισμού στον ψηφιακό τομέα», 25 Νοεμβρίου 2021, διατίθεται στη διεύθυνση <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/11/25/regulating-big-tech-council-agrees-on-enhancing-competition-in-the-digital-sphere/> και δελτίο τύπου, «Νομοθετική πράξη για τις ψηφιακές αγορές: το ΕΚ έτοιμο για διαπραγματεύσεις», 15 Δεκεμβρίου 2021, διατίθεται στη διεύθυνση <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/2021/12/10/12101PR19211/nomothetiki-praxi-gia-tis-psiifikes-agores-to-ek-etoimo-gia-diapragmateuseis>.

⁸ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις ξένες επιδοτήσεις που στρεβλώνουν την εσωτερική αγορά [COM(2021) 223 final της 5.5.2021].

η Επιτροπή θα είναι σε θέση να διερευνά τις επιδοτήσεις που χορηγούνται από ξένα κράτη σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ και να επανορθώνει —κατά περίπτωση— τις στρεβλωτικές επιπτώσεις που προκαλούνται από την εν λόγω κρατική στήριξη⁹.

2.2. Επικαιροποίηση των αντιμονοπωλιακών κανόνων και των κανόνων για τις συγκεντρώσεις, καθώς και της σχετικής καθοδήγησης, ώστε να καταστούν κατάλληλα για την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων

Σκοπός της συνεχιζόμενης επανεξέτασης των βασικών αντιμονοπωλιακών κανόνων και κανόνων για τις συγκεντρώσεις είναι η αξιολόγηση των ισχυόντων κανόνων και η προσαρμογή τους, όπου χρειάζεται, σύμφωνα με τις εξελίξεις της αγοράς, οι οποίες έχουν αλλάξει τον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου και των επιγραμμικών πλατφορμών. Η Επιτροπή αξιολογεί επίσης αν απαιτείται περαιτέρω καθοδήγηση προς τους συμμετέχοντες στην αγορά.

Συνέχιση της επανεξέτασης των κανόνων για τις κάθετες συμφωνίες προμήθειας και τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας

Οι κάθετες συμφωνίες, όπως οι συμφωνίες μεταξύ προμηθευτών αγαθών ή υπηρεσιών και των διανομέων τους, είναι συνήθεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας της ΕΕ. Τον Ιούλιο του 2021 η Επιτροπή ξεκίνησε δημόσια διαβούλευση σχετικά με το σχέδιο αναθεωρημένου κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες για τις κάθετες συμφωνίες (VBER) και τις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς¹⁰. Στόχος της αναθεώρησης που βρίσκεται σε εξέλιξη είναι να αποσαφηνιστούν και να απλουστευθούν ορισμένες διατάξεις, καθώς και να καλυφθούν τα παρατηρούμενα ρυθμιστικά κενά, στις περιπτώσεις που οι ισχύοντες κανόνες ενδέχεται να μην είναι πια κατάλληλοι για τον επιδιωκόμενο σκοπό λόγω εξελίξεων στην αγορά, όπως η αύξηση των διαδικτυακών πωλήσεων και η εμφάνιση νέων τύπων επιχειρήσεων πλατφόρμας. Η Επιτροπή επιδιώκει να έχει θεσπίσει νέους κανόνες όταν θα λήξουν οι ισχύοντες στις 31 Μαΐου 2022.

Όσον αφορά την επανεξέταση των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, σκοπός των εν λόγω κανόνων είναι να διευκολυνθούν οι επιχειρήσεις να συνεργάζονται με τρόπους που είναι οικονομικά επιθυμητοί και δεν προκαλούν αρνητικές επιπτώσεις από την άποψη της πολιτικής ανταγωνισμού. Τον Μάιο του 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε τα πορίσματα της αξιολόγησης¹¹ των δύο κανονισμών

⁹ Η πρόταση περιλαμβάνει τρία εργαλεία: i.) στις περιπτώσεις που η εταιρεία-στόχος έχει κύκλο εργασιών στην ΕΕ τουλάχιστον 500 εκατ. EUR και η ξένη χρηματοδοτική συνεισφορά υπερβαίνει τα 50 εκατ. EUR, οι προτεινόμενες συγκεντρώσεις θα πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή· ii.) οι προσφορές σε διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων της ΕΕ που περιλαμβάνουν ξένες χρηματοδοτικές συνεισφορές, όταν η αξία της σύμβασης ανέρχεται σε 250 εκατ. EUR τουλάχιστον, θα πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή· και iii.) η Επιτροπή θα έχει την εξουσία να διερευνά αυτεπαγγέλτως άλλες καταστάσεις της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων μικρότερων συγκεντρώσεων και μικρότερων διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων. Η Επιτροπή θα έχει αποκλειστική αρμοδιότητα για την επιβολή του κανονισμού. Όταν οι αρνητικές επιπτώσεις της ξένης επιδότησης υπερτερούν των θετικών επιπτώσεών της, η Επιτροπή θα έχει την εξουσία να επιβάλλει επανορθωτικά μέτρα ή να αποδέχεται δεσμεύσεις για την αποκατάσταση της στρέβλωσης. Τα εν λόγω μέτρα και οι εν λόγω δεσμεύσεις περιλαμβάνουν σειρά μέτρων διαρθρωτικού χαρακτήρα ή συμπεριφοράς, όπως η εκποίηση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων ή η απαγόρευση συγκεκριμένης συμπεριφοράς στην αγορά. Η Επιτροπή θα έχει επίσης την εξουσία να απαγορεύει μια επιδοτούμενη συγκέντρωση ή την ανάθεση δημόσιας σύμβασης σε επιδοτούμενο προσφέροντα.

¹⁰ Δημόσια διαβούλευση σχετικά με το σχέδιο αναθεωρημένου κανονισμού για τις κάθετες συμφωνίες και τις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, από τις 9.7.2021 έως 17.9.2021. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-vber_en

¹¹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Αξιολόγηση του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία των οριζόντιων συμφωνιών [SWD(2021) 103 της 6.5.2021].

απαλλαγής κατά κατηγορία για συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας που αφορούν τις συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης (στο εξής: ΚΑΚ για έρευνα και ανάπτυξη) και τις συμφωνίες εξειδίκευσης (στο εξής: ΚΑΚ για εξειδίκευση) (από κοινού αναφερόμενοι στο εξής: κανονισμοί απαλλαγής κατά κατηγορία για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας), καθώς και των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας. Τον Ιούλιο του 2021 η Επιτροπή ξεκίνησε δημόσια διαβούλευση σχετικά με τις επιλογές πολιτικής για την αναθεώρηση των κανόνων¹². Καθώς και οι δύο κανονισμοί θα λήξουν στις 31 Δεκεμβρίου 2022, η Επιτροπή σκοπεύει να έχει θεσπίσει τους νέους κανόνες έως την ημερομηνία αυτή.

Βασικά πορίσματα από την αξιολόγηση των κανόνων για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας

Η αξιολόγηση έδειξε ότι οι κανόνες για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας παραμένουν χρήσιμα εργαλεία για τις επιχειρήσεις. Ωστόσο, η αξιολόγηση εντόπισε διάφορους τομείς στους οποίους οι κανόνες δεν είναι επαρκώς προσαρμοσμένοι στην ψηφιοποίηση και την επιδίωξη στόχων βιωσιμότητας. Ορισμένες από τις διατάξεις των κανονισμών απαλλαγής κατά κατηγορία για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας θεωρούνται άκαμπτες και πολύπλοκες, ενώ άλλες θεωρούνται ασαφείς και δύσκολο να ερμηνευθούν από τις εταιρείες. Ειδικότερα, οι προϋποθέσεις απαλλαγής στον ΚΑΚ για έρευνα και ανάπτυξη ενδέχεται να μην είναι πια οι βέλτιστες για την αποτύπωση συμφωνιών έρευνας και ανάπτυξης που ευνοούν τον ανταγωνισμό, ενώ το πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚ για εξειδίκευση ενδέχεται να είναι υπερβολικά περιορισμένο. Ορισμένες διατάξεις των κανονισμών απαλλαγής κατά κατηγορία για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας και των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας θεωρούνται επίσης ασαφείς ή υπερβολικά αυστηρές. Τέλος, οι κατευθυντήριες γραμμές για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας παρέχουν ελάχιστη καθοδήγηση σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις της αγοράς όπως η ψηφιοποίηση, η ανθεκτικότητα και οι στόχοι βιωσιμότητας¹³ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας (για παράδειγμα, δεν παρέχουν επαρκή ασφάλεια δικαίου για την αυτοαξιολόγηση των συμφωνιών που επιδιώκουν στόχους βιωσιμότητας και των συμφωνιών κοινοχρησίας δεδομένων / διασύνδεσης δεδομένων.

Τον Μάιο του 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε επίσης τα πορίσματα της αξιολόγησης¹⁴ σχετικά με τη λειτουργία του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας (στο εξής: MVBBER)¹⁵. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, μολονότι οι αρχές του MVBBER εξακολουθούν να ισχύουν, η εμφάνιση νέων τεχνολογιών και ο αυξανόμενος ρόλος των δεδομένων στον εν λόγω κλάδο θα πρέπει να αντικατοπτρίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής που συνοδεύουν τον MVBBER. Ο ισχύων MVBBER θα λήξει την 31η Μαΐου 2023. Η Επιτροπή εξετάζει επί του παρόντος τη συνέχεια

¹² Δημόσια διαβούλευση — Οριζόντιες συμφωνίες μεταξύ εταιρειών, 13.7.2021 έως 5.10.2021. Βλ.: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13058-Horizontal-agreements-between-companies-revision-of-EU-competition-rules/public-consultation_el

¹³ Στην Ατζέντα του 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών προσδιορίζονται 17 στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (όπως η δράση για το κλίμα, η οικονομικά προσιτή και καθαρή ενέργεια ή η βιομηχανία, η καινοτομία και οι υποδομές) και 169 επιδιώξεις (συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικότητας σε καταστροφές που σχετίζονται με το κλίμα, του τερματισμού της αποψίλωσης και της αποκατάστασης υποβαθμισμένων δασών ή της ανάπτυξης βιώσιμων, ανθεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς υποδομών).

¹⁴ Τα συμπεράσματα συνοψίζονται σε έκθεση αξιολόγησης και σε έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής. Έκθεση της Επιτροπής, Έκθεση αξιολόγησης της Επιτροπής σχετικά με τη λειτουργία του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 (κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας) [COM(2021) 264 της 28.5.2021]. Commission Staff Working Document of the Motor Vehicle Block Exemption Regulation accompanying the document Report from the Commission, Commission Evaluation Report on the operation of the Motor Vehicle Block Exemption Regulation (EU) No 461/2010 [Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας που συνοδεύει το έγγραφο Έκθεση της Επιτροπής, Έκθεση αξιολόγησης της Επιτροπής σχετικά με τη λειτουργία του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 (κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας)] [SWD(2021) 112 της 28.5.2021].

¹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 330/2010 της Επιτροπής, της 20ής Απριλίου 2010, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ L 102 της 23.4.2010, σ. 1).

που θα δοθεί στα πορίσματα αυτά, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την επανεξέταση του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες που βρίσκεται σε εξέλιξη.

Δημοσίευση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης της ανακοίνωσης για τον ορισμό της αγοράς

Η ανακοίνωση για τον ορισμό της αγοράς¹⁶ παρέχει σημαντικές οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή εφαρμόζει τις έννοιες της σχετικής αγοράς προϊόντος και της σχετικής γεωγραφικής αγοράς στην επιβολή των κανόνων ανταγωνισμού. Τον Ιούλιο του 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της ανακοίνωσης για τον ορισμό της αγοράς¹⁷. Με βάση τα πορίσματα, η Επιτροπή αποφάσισε να επανεξετάσει την ανακοίνωση και θα διαβουλευθεί με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με το σχέδιο της αναθεωρημένης ανακοίνωσης για τον ορισμό της αγοράς το 2022.

Βασικά πορίσματα από την αξιολόγηση της ανακοίνωσης για τον ορισμό της αγοράς

Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι αρχές της ανακοίνωσης για τον ορισμό της αγοράς, οι οποίες βασίζονται στη νομολογία των δικαστηρίων της ΕΕ, παραμένουν έγκυρες. Ωστόσο, ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν πλήρως πρόσφατες εξελίξεις όσον αφορά την πρακτική ορισμού της αγοράς, όπως αυτές που σχετίζονται με την ψηφιοποίηση. Στους τομείς στους οποίους η ανακοίνωση για τον ορισμό της αγοράς ενδέχεται να μην είναι πλήρως επικαιροποιημένη περιλαμβάνονται οι εξής: i.) η χρήση και ο σκοπός του ελέγχου SSNIP (μικρής αλλά σημαντικής μη προσωρινής αύξησης της τιμής) για τον καθορισμό των σχετικών αγορών· ii.) οι ψηφιακές αγορές, ειδικότερα όσον αφορά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που διατίθενται στην αγορά σε μηδενική χρηματική τιμή και τα ψηφιακά οικοσυστήματα· iii.) η αξιολόγηση των γεωγραφικών αγορών υπό συνθήκες παγκοσμιοποίησης και ανταγωνισμού των εισαγωγών· iv.) ποσοτικές τεχνικές για τον ορισμό της αγοράς· v.) ο υπολογισμός των μεριδίων αγοράς· και vi.) ο ανταγωνισμός σε άλλα επίπεδα πλην εκείνου των τιμών (συμπεριλαμβανομένης της καινοτομίας).

Δημοσίευση σχεδίου κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού στις συλλογικές συμβάσεις για αυτοαπασχολούμενους

Ορισμένοι αυτοαπασχολούμενοι έχουν μικρή επιρροή όσον αφορά τις αποδοχές και τους όρους εργασίας τους. Οι συλλογικές διαπραγματεύσεις μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη καλύτερων όρων, αλλά ορισμένοι αυτοαπασχολούμενοι μπορούν να θεωρηθούν «επιχειρήσεις» και, ως εκ τούτου, οι συλλογικές συμβάσεις μπορεί να καλύπτονται από τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, η Επιτροπή ζήτησε τη γνώμη όλων των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τις διάφορες επιλογές πολιτικής τον Ιανουάριο του 2021, πρώτα με αρχική εκτίμηση των επιπτώσεων και, στη συνέχεια, με λεπτομερές ερωτηματολόγιο τον Μάρτιο του 2021¹⁸. Στις 9 Δεκεμβρίου 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε προς διαβούλευση σχέδιο κατευθυντήριων

¹⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (EE C 372 της 9.12.1997, σ. 5).

¹⁷ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Evaluation of the Commission Notice on the definition of relevant market for the purposes of Community competition law of 9 December 1997 (Αξιολόγηση της ανακοίνωσης της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού, της 9ης Δεκεμβρίου 1997) [SWD(2021) 199 της 12.7.2021]. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-07/evaluation_market-definition-notice_en.pdf

¹⁸ Συλλογικές συμβάσεις για αυτοαπασχολούμενους — πεδίο εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ, περίοδος διαβούλευσης 5.3.2021 – 31.5.2021. Βλ.: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12483-Collective-bargaining-agreements-for-self-employed-scope-of-application-EU-competition-rules/public-consultation_en

γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του δικαίου ανταγωνισμού της ΕΕ στις συλλογικές συμβάσεις που αφορούν τις συνθήκες εργασίας των αυτοαπασχολούμενων¹⁹. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει τα στοιχεία που υπέβαλαν τα ενδιαφερόμενα μέρη με στόχο τη δημοσίευση της τελικής έκδοσης των κατευθυντήριων γραμμών το 2022.

Δημοσίευση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης των διαδικαστικών και δικαιοδοτικών πτυχών του ελέγχου των συγκεντρώσεων στην ΕΕ και περαιτέρω οδηγιών σχετικά με το άρθρο 22

Στόχος της αξιολόγησης των διαδικαστικών και δικαιοδοτικών πτυχών του ελέγχου των συγκεντρώσεων στην ΕΕ ήταν να αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίο λειτούργησαν ορισμένοι κανόνες για τις συγκεντρώσεις υπό τις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Η αξιολόγηση επικεντρώθηκε ειδικότερα σε δύο θέματα: i.) στην αποτελεσματικότητα των βασισμένων στον κύκλο εργασιών ορίων δικαιοδοσίας για τον εντοπισμό συγκεντρώσεων που ενδέχεται να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στον ανταγωνισμό στην ενιαία αγορά και ii.) στην αποτελεσματικότητα της απλουστευμένης διαδικασίας κοινοποίησης που θεσπίστηκε το 2013. Τον Μάρτιο του 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε τα πορίσματα της αξιολόγησης²⁰.

Βασικά πορίσματα της αξιολόγησης των διαδικαστικών και δικαιοδοτικών πτυχών του ελέγχου των συγκεντρώσεων της ΕΕ

Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα όρια δικαιοδοσίας με βάση τον κύκλο εργασιών σε συνδυασμό με τον μηχανισμό παραπομπής αποδείχθηκαν τις περισσότερες φορές αποτελεσματικά για τον εντοπισμό των σχετικών συναλλαγών στην ενιαία αγορά της ΕΕ. Ωστόσο, οι πρόσφατες εξελίξεις στην αγορά επέφεραν τη σταδιακή αύξηση των εξαγορών επιχειρήσεων που διαδραματίζουν ή ενδέχεται να καταλήξουν να διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στον ανταγωνισμό, παρά το γεγονός ότι, κατά τη στιγμή της συγκέντρωσης, ο κύκλος εργασιών ήταν μικρός ή μηδενικός. Η αξιολόγηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, συναλλαγές με δυνητικό αρνητικό αντίκτυπο στον ανταγωνισμό δεν εξετάστηκαν ούτε από την Επιτροπή ούτε από κανένα κράτος μέλος. Αυτές περιλάμβαναν ειδικότερα εξαγορές που στόχευαν σε νεοσύστατες επιχειρήσεις με ανταγωνιστικό δυναμικό και καινοτόμες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, επιχειρήσεων στον ψηφιακό, τον φαρμακευτικό, τον βιοτεχνολογικό και ορισμένους άλλους βιομηχανικούς τομείς. Η αξία της επιχείρησης-στόχου δεν συσχετιζόταν πάντοτε επαρκώς με τα δυνητικά αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα της συναλλαγής.

Τον Μάρτιο του 2021 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με την οποία παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του μηχανισμού παραπομπής μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής, όπως ορίζεται στο άρθρο 22 του κανονισμού συγκεντρώσεων²¹, στις ειδικές περιπτώσεις που τα όρια βάσει του κύκλου εργασιών δεν αντικατοπτρίζουν το ανταγωνιστικό δυναμικό του στόχου και που η συναλλαγή δεν είναι κοινοποιήσιμη σε οποιοδήποτε κράτος

¹⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του δικαίου ανταγωνισμού της ΕΕ στις συλλογικές συμβάσεις όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας των μεμονωμένων αυτοαπασχολούμενων» [C(2021)8838 final της 9.12.2021] ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ. Το σχέδιο κατευθυντήριων γραμμών αποτελεί μέρος δέσμης πρωτοβουλιών της Επιτροπής που περιλαμβάνει επίσης πρόταση για οδηγία σχετικά με τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας σε πλατφόρμες και ανακοίνωση σχετικά με την αξιοποίηση όλων των οφελών της ψηφιοποίησης για το μέλλον της εργασίας.

²⁰ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Evaluation of procedural and jurisdictional aspects of EU merger control (Αξιολόγηση διαδικαστικών και δικαιοδοτικών πτυχών του ελέγχου των συγκεντρώσεων της ΕΕ), [SWD(2021) 66 final της 26.3.2021].

²¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής: Οδηγίες σχετικά με την εφαρμογή του μηχανισμού παραπομπής του άρθρου 22 του κανονισμού συγκεντρώσεων σε ορισμένες κατηγορίες υποθέσεων (EE C 113 της 31.3.2021, σ. 1).

μέλος βάσει του εθνικού δικαίου. Η Επιτροπή προτίθεται να ενθαρρύνει και να αποδεχτεί περισσότερες παραπομπές βάσει του άρθρου 22 του κανονισμού συγκεντρώσεων²².

2.3. Επικαιροποίηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και των κατευθυντήριων γραμμών ώστε να καταστούν κατάλληλα για την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων

Το 2021 η Επιτροπή συνέχισε την αξιολόγηση και την αναθεώρηση των υφιστάμενων κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και των κατευθυντήριων γραμμών με σκοπό την περαιτέρω διευκόλυνση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ενιαίας αγοράς κατά την ανάκαμψη από την πανδημία της COVID-19. Η Επιτροπή συνέχισε να παρακολουθεί τις εξελίξεις της αγοράς και είναι έτοιμη να προσαρμόσει περαιτέρω τα εργαλεία πολιτικής της, ώστε η ΕΕ να μπορεί να αντιδρά γρήγορα σε αναδυόμενες κρίσεις.

Τροποποιήσεις του προσωρινού πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις

Πρόσφατα, η Επιτροπή ζήτησε τη γνώμη των κρατών μελών σχετικά με πρόταση για την παράταση, έως τις 30 Ιουνίου 2022, του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης, καθορίζοντας παράλληλα την πορεία για τη σταδιακή κατάργηση της ενίσχυσης για την πανδημική κρίση. Η Επιτροπή ενέκρινε την έκτη τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου τον Νοέμβριο του 2021²³. Μέσω της παράτασης, έως τις 30 Ιουνίου 2022, των υφιστάμενων μέτρων βάσει του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης θα αποτραπούν φαινόμενα «κατακρήμνισης», καθώς θα αποφευχθεί ο αιφνίδιος αποκλεισμός επιχειρήσεων από στοχευμένη δημόσια στήριξη σε μια χρονική στιγμή κατά την οποία δεν έχουν ακόμη τερματιστεί οι σοβαρές διαταραχές που επηρεάζουν τις οικονομίες των κρατών μελών. Η Επιτροπή εξακολουθεί να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις εξελίξεις που ενδέχεται να επηρεάζουν την ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων που προκαλεί στην ΕΕ η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, προκειμένου να ενεργήσει γρήγορα και να προσαρμόσει τα εργαλεία πολιτικής της, όπου είναι αναγκαίο. Επίσης, η Επιτροπή θέσπισε δύο νέα εργαλεία για την αρχική προώθηση και την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων για ταχύτερη, πιο πράσινη και πιο ψηφιακή ανάκαμψη από την πανδημία. Η Επιτροπή θέσπισε επενδυτική στήριξη για τη βιώσιμη ανάκαμψη έως τις 31 Δεκεμβρίου 2022 και στήριξη της φερεγγυότητας έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023, δίνοντας στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να μοχλεύσουν ιδιωτικά κεφάλαια και να τα διαθέσουν για επενδύσεις σε ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων νεοφυών επιχειρήσεων και μικρών επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης.

²² Το άρθρο 22 του κανονισμού συγκεντρώσεων επιτρέπει στα κράτη μέλη να ζητούν από την Επιτροπή να εξετάζει κάθε συγκέντρωση που δεν έχει ενωσιακή διάσταση, αλλά επηρεάζει το διασυνοριακό εμπόριο και απειλεί να επηρεάσει σημαντικά τον ανταγωνισμό εντός της επικράτειας του κράτους μέλους ή των κρατών μελών που υποβάλλουν την αίτηση, ανεξάρτητα από το αν η εν λόγω συναλλαγή είναι κοινοποιήσιμη βάσει των εθνικών κανόνων του αιτούντος κράτους μέλους για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων.

²³ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Έκτη τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19 και τροποποίηση του παραρτήματος της ανακοίνωσης της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη για την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων» [C(2021) 473/01, C(2021) 8442] (ΕΕ C 473 της 24.11.2021, σ. 1).

Θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας

Η Επιτροπή συνέχισε την επανεξέταση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, προκειμένου να τους καταστήσει κατάλληλους για τον επιδιωκόμενο σκοπό και εναρμονισμένους με τους κλιματικούς στόχους της ΕΕ. Τον Ιούνιο του 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε δημόσια διαβούλευση²⁴ με την οποία κάλεσε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την προτεινόμενη αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της ενέργειας και του περιβάλλοντος. Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε τις νέες κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της ενέργειας και του περιβάλλοντος²⁵. Η αναθεώρηση διευρύνει το πεδίο εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών ώστε να καλύπτονται νέοι οικονομικοί τομείς, όπως η καθαρή κινητικότητα και η απανθρακοποίηση της βιομηχανίας. Θα δημιουργήσει επίσης ένα ευέλικτο πλαίσιο, καθιστώντας δυνατή τη στήριξη όλων των τεχνολογιών που μπορούν να υλοποιήσουν την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Το ευρύτερο πεδίο εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών συνοδεύεται από διασφαλίσεις που κατοχυρώνουν ότι οι κρατικές ενισχύσεις κατευθύνονται αποδοτικά εκεί όπου είναι αναγκαίες και απαιτούν από τα κράτη μέλη να διαβουλεύονται με τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τον σχεδιασμό μεγάλων μέτρων κρατικών ενισχύσεων. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της ενέργειας και του περιβάλλοντος θα στηρίξουν τις προσπάθειες της ΕΕ για απανθρακοποίηση, κυκλική οικονομία, βιοποικιλότητα, καθαρή κινητικότητα ή κινητικότητα μηδενικών εκπομπών και ενεργειακή απόδοση και επίδοση των κτιρίων, με σκοπό την επίτευξη των στόχων της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια για το 2030 και το 2050. Οι κατευθυντήριες γραμμές τέθηκαν σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2022²⁶. Σύμφωνα με τους αναθεωρημένους κανόνες, περισσότερες κρατικές ενισχύσεις απ' ό,τι στο παρελθόν θα θεωρούνται συμβιβάσιμες.

Έκδοση αναθεωρημένης ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ

Τα σημαντικά έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (στο εξής: ΣΕΚΕΕ) συγκεντρώνουν γνώσεις, εμπειρογνωσία, χρηματοδοτικούς πόρους και οικονομικούς παράγοντες σε ολόκληρη την ΕΕ με σκοπό την αντιμετώπιση σημαντικών ανεπαρκειών της αγοράς, συστημικών αδυναμιών και κοινωνικών προκλήσεων που δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν διαφορετικά. Συμβάλλουν στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, την ανταγωνιστικότητα και ενισχύουν την ανοικτή στρατηγική αυτονομία της ΕΕ. Για να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά εξαιτίας τους, για την υλοποίηση ΣΕΚΕΕ απαιτείται έγκριση της Επιτροπής βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Τα ΣΕΚΕΕ παρέχουν δυνατότητα για ρηξικέλευθες καινοτομίες έως το στάδιο της πρώτης βιομηχανικής ανάπτυξης και για μεγάλης σημασίας επενδύσεις σε

²⁴ Δημόσιες διαβουλεύσεις από τις 7.6.2021 έως τις 2.8.2021. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-ceeag_en

²⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής: Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας [C(2022) 481 final της 27.1.2022].

²⁶ Βλ.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/qanda_22_566

υποδομές όπου απαιτείται δημόσια παρέμβαση²⁷. Τα ΣΕΚΕΕ ενισχύουν την επιχειρηματικότητα στην ΕΕ, διευκολύνουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και αυξάνουν την ανθεκτικότητα της ενιαίας αγοράς. Κατόπιν αξιολόγησης και εκτενούς διαβούλευσης²⁸ με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με την προτεινόμενη αναθεωρημένη ανακοίνωση, η Επιτροπή εξέδωσε αναθεωρημένη ανακοίνωση σχετικά με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις που αφορούν σημαντικά έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (στο εξής: ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ)²⁹ τον Νοέμβριο του 2021. Η αναθεωρημένη ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2022.

Ανακοίνωση σχετικά με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις που αφορούν σημαντικά έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

Η επικαιροποιημένη ανακοίνωση διευρύνει το ενωσιακό πεδίο εφαρμογής και τον διαφανή χαρακτήρα των ΣΕΚΕΕ, ορίζοντας ότι τα ΣΕΚΕΕ πρέπει κανονικά να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τέσσερα κράτη μέλη. Επίσης, τα ΣΕΚΕΕ πρέπει να σχεδιάζονται με διαφάνεια και χωρίς αποκλεισμούς. Η αναθεωρημένη ανακοίνωση διευκολύνει τη συμμετοχή ΜΜΕ σε ΣΕΚΕΕ και ενισχύει τα οφέλη της συμμετοχής τους. Η ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ του 2021 εναρμονίζει τους στόχους της με τις τρέχουσες προτεραιότητες της ΕΕ. Για τη στήριξη των περιβαλλοντικών στρατηγικών της ΕΕ και την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης, η αναθεωρημένη ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ αναφέρει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν αποδεικτικά στοιχεία για τη συμμόρφωση των κοινοποιηθέντων έργων με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης». Επίσης, η ανακοίνωση διευκρινίζει τα κριτήρια που πρέπει να εφαρμόζονται κατά τον συνδυασμό ενωσιακών και εθνικών κονδυλίων.

Δημόσια διαβούλευση για το πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία

Το πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία (στο εξής: πλαίσιο ΕΑΚ)³⁰ παρέχει κίνητρα για ριψοκίνδυνες δραστηριότητες έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας (στο εξής: ΕΑΚ), οι οποίες δεν θα διεξάγονταν χωρίς δημόσια στήριξη. Η Επιτροπή ξεκίνησε δημόσια διαβούλευση τον Απρίλιο του 2021 με σκοπό την απλούστευση του υφιστάμενου πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις³¹. Στόχος είναι να μπορούν ευκολότερα τα κράτη μέλη να στηρίζουν την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, μεταξύ άλλων για ΜΜΕ και συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας, ενώ διασφαλίζεται παράλληλα ότι οι πιθανές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού περιορίζονται στο ελάχιστο και ότι παρέχονται επίσης τα κατάλληλα κίνητρα για να καταστεί δυνατή η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση της ΕΕ. Μετά τη δημόσια διαβούλευση και τις εισηγήσεις που έλαβε, η Επιτροπή συνεχίζει τον προβληματισμό της σχετικά με το πώς θα εκσυγχρονιστεί το πλαίσιο ΕΑΚ και πώς θα καταστεί διαχρονικά ανθεκτικό. Δεδομένης της σημασίας της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και της ανθεκτικότητας της ενιαίας αγοράς, ο εν λόγω προβληματισμός σχετικά με τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου ΕΑΚ περιλαμβάνει, για παράδειγμα, τομείς όπως οι υποδομές δοκιμών και πειραματισμού, καθώς και η ανάπτυξη και

²⁷ Στο παρελθόν, έχει εγκριθεί χρηματοδότηση βάσει της ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ για έργα που σχετίζονται με συσσωρευτές, μικροεπεξεργαστές και ορισμένες υποδομές.

²⁸ Δημόσιες διαβουλεύσεις από τις 23.2.2021 έως τις 20.4.2021. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-irpei_en

²⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής: Κριτήρια για την ανάλυση της συμβατότητας με την εσωτερική αγορά των κρατικών ενισχύσεων για την προώθηση της υλοποίησης σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος [C(2021) 8481 final].

³⁰ Πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία (ΕΕ C 198 της 27.6.2014, σ. 1).

³¹ Δημόσιες διαβουλεύσεις από τις 8.4.2021 έως τις 3.6.2021. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-rdi_en

η υλοποίηση ρηξικέλευθων τεχνολογιών. Η Επιτροπή αναμένει την έκδοση του αναθεωρημένου πλαισίου ΕΑΚ το 2022.

Δημόσια διαβούλευση όσον αφορά τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για ευρυζωνικά δίκτυα

Οι κανόνες στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων για την ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές για τα ευρυζωνικά δίκτυα)³² διευκολύνουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή ευρυζωνικών δικτύων σε περιοχές με ανεπαρκή συνδεσιμότητα, όπως απομακρυσμένες και αραιοκατοικημένες περιοχές. Οι κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να στηρίζουν σύγχρονες υποδομές που παρέχουν στους τελικούς χρήστες υψηλής ποιότητας και οικονομικά προσιτές ευρυζωνικές υπηρεσίες σε περιοχές όπου οι εμπορικοί φορείς εκμετάλλευσης έχουν περιορισμένα επενδυτικά κίνητρα.

Τον Ιούλιο του 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε τα αποτελέσματα στα οποία κατέληξε η αξιολόγηση της ανακοίνωσης για τον ορισμό της αγοράς³³. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, συνολικά, οι υφιστάμενοι κανόνες λειτουργούν ικανοποιητικά και είναι κατάλληλοι για τον επιδιωκόμενο σκοπό, αλλά ότι θα χρειαστούν ορισμένες προσαρμογές για την προσαρμογή των ισχυόντων κανόνων στην πρόσφατη τεχνολογική πρόοδο. Απαιτούνται επαρκείς επενδύσεις για την επίτευξη των υφιστάμενων στόχων πολιτικής της ΕΕ, ιδίως της ενωσιακής στρατηγικής «Κοινωνία των Gigabit 2025»³⁴ και της Ψηφιακής Πυξίδας 2030³⁵. Τον Νοέμβριο του 2021 η Επιτροπή υπέβαλε σε δημόσια διαβούλευση τις προτεινόμενες αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές για τα ευρυζωνικά δίκτυα³⁶. Η δημόσια διαβούλευση παρέμεινε ανοικτή ως τις 11 Φεβρουαρίου 2022. Το σχέδιο κατευθυντήριων γραμμών έχει στόχο να διευκολύνει τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων υψηλών επιδόσεων, συμπεριλαμβανομένων δικτύων Gigabit και 5G, ενώ περιορίζονται παράλληλα οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Επέκταση του πεδίου εφαρμογής του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για τη διευκόλυνση των προγραμμάτων της ΕΕ

Με στόχο τη βελτίωση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των κανόνων της ΕΕ για τη χρηματοδότηση και των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις βάσει του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου³⁷, η Επιτροπή ενέκρινε τον Ιούλιο του 2021 τροποποιήσεις στον γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία (στο εξής: ΓΚΑΚ)³⁸. Οι

³² Ανακοίνωση της Επιτροπής: Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την εφαρμογή των κανόνων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων όσον αφορά την ταχεία ανάπτυξη των ευρυζωνικών δικτύων (ΕΕ C 25 της 26.1.2013, σ. 1).

³³ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Evaluation of the State Aid rules for broadband infrastructure deployment (Αξιολόγηση των κανόνων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων όσον αφορά την ταχεία ανάπτυξη των ευρυζωνικών δικτύων) [SWD(2021) 194 final της 7.7.2021].

³⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Συνδεσιμότητα για ανταγωνιστική ψηφιακή ενιαία αγορά – Προς μια ευρωπαϊκή κοινωνία των Gigabit [COM(2016) 587 final].

³⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «Ψηφιακή Πυξίδα: η ευρωπαϊκή οδός για την ψηφιακή δεκαετία» [COM(2021) 118 final της 9.3.2021].

³⁶ Σχέδιο ανακοίνωσης της Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για ευρυζωνικά δίκτυα, της 19.11.2021.

³⁷ Βλ.: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_el

³⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1237 της Επιτροπής, της 23ης Ιουλίου 2021, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 270 της 29.7.2021, σ. 39). Η δημόσια χρηματοδότηση που πληροί τους όρους των κρατικών ενισχύσεων που ορίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ πρέπει κανονικά να κοινοποιείται στην Επιτροπή και να

τροποποιήσεις αυτές διευρύνουν το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και εξορθολογίζουν τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις που ισχύουν για την εθνική χρηματοδότηση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής ορισμένων προγραμμάτων της ΕΕ που εγκρίθηκαν πρόσφατα³⁹.

Με την τροποποίηση του ΓΚΑΚ, οι κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται από εθνικές αρχές για έργα χρηματοδοτούμενα από προγράμματα των οποίων η διαχείριση γίνεται σε επίπεδο ΕΕ μπορούν να υλοποιούνται άμεσα από τα κράτη μέλη χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση στην Επιτροπή. Ωστόσο, τα κράτη μέλη πρέπει να ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα ενίσχυσης μετά τη θέσπισή τους. Επίσης, ο επικαιροποιημένος ΓΚΑΚ επιτρέπει στα κράτη μέλη να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις για την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση. Παρέχει έναν βαθμό ευελιξίας για την ταχεία στήριξη εταιρειών που χρειάζονται βοήθεια λόγω αρνητικών οικονομικών επιπτώσεων που προκαλούνται από απροσδόκητους εξωτερικούς κλυδωνισμούς. Η εξαίρεση μεγάλων κατηγοριών κρατικών ενισχύσεων από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης αποτελεί σημαντική απλούστευση και διευκολύνει την ταχεία υλοποίηση από τα κράτη μέλη.

Αναθεώρηση του ΓΚΑΚ για την υλοποίηση της Πράσινης Συμφωνίας

Ο ΓΚΑΚ τελεί επί του παρόντος υπό στοχευμένη αναθεώρηση με στόχο να δοθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να κινητοποιούν γρήγορα περισσότερες ενισχύσεις για πράσινα έργα, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη έγκριση από την Επιτροπή. Η αναθεώρηση αποσκοπεί στη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του ΓΚΑΚ ώστε να καλύπτει ενισχύσεις για επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, όπως το υδρογόνο και η δέσμευση, η αποθήκευση ή η χρήση άνθρακα, οι οποίες είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των στρατηγικών εξαρτήσεων. Το πεδίο εφαρμογής του ΓΚΑΚ θα επεκταθεί σε τομείς καίριας σημασίας για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, για παράδειγμα την αποδοτική χρήση των πόρων και τη βιοποικιλότητα. Επίσης, η αναθεώρηση του ΓΚΑΚ αποσκοπεί στη βελτίωση των διατάξεων σχετικά με τις ενισχύσεις για επενδύσεις σε βασικούς τομείς πολιτικής, όπως η ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και οι υποδομές επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού για καθαρή κινητικότητα. Τέλος, θα αυξηθεί η ευελιξία των κανόνων για τον καθορισμό των επιλέξιμων δαπανών και των επιλέξιμων εντάσεων ενίσχυσης.

Έκδοση αναθεωρημένων κατευθυντήριων γραμμών για τη χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου

Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή εξέδωσε αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση των επενδύσεων χρηματοδότησης

εγκρίνεται πριν από την εφαρμογή της, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι δημόσιες δαπάνες δεν προκαλούν αθέμιτο ανταγωνισμό στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ. Ωστόσο, τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να κοινοποιούν τις κρατικές ενισχύσεις στην Επιτροπή, εάν οι εν λόγω ενισχύσεις πληρούν όλα τα σχετικά κριτήρια που ορίζονται στον ΓΚΑΚ.

³⁹ Τα σχετικά εθνικά κονδύλια είναι εκείνα που αφορούν: χρηματοδοτικές και επενδυτικές δραστηριότητες που στηρίζονται από το Ταμείο InvestEU· έργα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας που έχουν λάβει «σφραγίδα αριστείας» στο πλαίσιο των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη», καθώς και συγχρηματοδοτούμενα έργα έρευνας και ανάπτυξης ή ομαδικές επιχειρησιακές δράσεις στο πλαίσιο των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη»· ορισμένα έργα διευρωπαϊκών υποδομών ψηφιακής συνδεσιμότητας που έχουν χρηματοδοτηθεί ή έχουν λάβει «σφραγίδα αριστείας» στο πλαίσιο του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη»· σχέδια ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (ΕΕΣ), γνωστά και ως Interreg.

επιχειρηματικού κινδύνου⁴⁰. Οι αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν ορισμένες βελτιώσεις που θα διευκολύνουν την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών, ενοποιούν τις υφιστάμενες απαιτήσεις για την εκ των προτέρων αξιολόγηση και περιορίζουν την απαίτηση ανάλυσης του κενού χρηματοδότησης στα μεγαλύτερα καθεστώτα χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου. Επίσης, οι αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές θεσπίζουν απλουστευμένους όρους για την αξιολόγηση καθεστώτων που απευθύνονται αποκλειστικά σε νεοφυείς επιχειρήσεις και ΜΜΕ που δεν έχουν ακόμη πραγματοποιήσει τις πρώτες εμπορικές πωλήσεις τους. Για λόγους συνέπειας, κάποιιοι ορισμοί που περιλαμβάνονται στις κατευθυντήριες γραμμές εναρμονίζονται με τους ορισμούς του ΓΚΑΚ⁴¹. Οι αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόζονται από την 1η Ιανουαρίου 2022.

Έκδοση αναθεωρημένης ανακοίνωσης σχετικά με τη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων

Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή εξέδωσε αναθεωρημένη ανακοίνωση σχετικά με τη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων (στο εξής: ανακοίνωση STEC)⁴². Η ανακοίνωση περιλαμβάνει περιορισμένο αριθμό τροποποιήσεων. Για παράδειγμα, η ανακοίνωση τροποποιεί τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τις ΜΜΕ οι οποίες υπό ορισμένες συνθήκες μπορούν να επωφεληθούν από κρατική ασφάλιση. Σύμφωνα με τους προηγούμενους κανόνες, το όριο για τις ΜΜΕ ήταν ετήσιος εξαγωγικός κύκλος εργασιών ύψους 2 εκατ. EUR κατ' ανώτατο όριο. Η αναθεωρημένη ανακοίνωση STEC αυξάνει το όριο αυτό σε 2,5 εκατ. EUR. Η αναθεωρημένη ανακοίνωση STEC άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2022.

Έκδοση αναθεωρημένων κατευθυντήριων γραμμών για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα

Οι κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα παρέχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να στηρίζουν τις πλέον μειονεκτικές περιφέρειες, καθώς και τις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν μεταβατικές ή διαρθρωτικές προκλήσεις. Οι κατευθυντήριες γραμμές διασφαλίζουν επίσης την ακεραιότητα της ενιαίας αγοράς, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τους στόχους συνοχής της ΕΕ. Μετά την αξιολόγηση των ισχυόντων κανόνων το 2019⁴³ και την εκτεταμένη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη όσον αφορά το σχέδιο κειμένου, η Επιτροπή εξέδωσε τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα τον Απρίλιο του 2021⁴⁴. Οι αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν ορισμένες στοχευμένες προσαρμογές που αντικατοπτρίζουν την πείρα που αποκτήθηκε από την εφαρμογή των προηγούμενων κανόνων. Λαμβάνουν επίσης

⁴⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής: Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση των επενδύσεων χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου (ΕΕ C 508 της 16.12.2021, σ. 1).

⁴¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1).

⁴² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη για την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων (ΕΕ C 497 της 10.12.2021, σ. 5).

⁴³ Κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2014-2020 (ΕΕ C 209 της 23.7.2013, σ. 1).

⁴⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα» (ΕΕ C 153 της 29.4.2021, σ. 1).

υπόψη τις νέες προτεραιότητες πολιτικής που σχετίζονται με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, καθώς και τη βιομηχανική και την ψηφιακή στρατηγική της ΕΕ. Οι αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα άρχισαν να ισχύουν την 1η Ιανουαρίου 2022.

Δημοσίευση της αξιολόγησης του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία στον γεωργικό τομέα και των σχετικών κατευθυντήριων γραμμών

Τον Μάιο του 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε αξιολόγηση του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία στον γεωργικό τομέα και των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό και τον δασονομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές⁴⁵. Η αξιολόγηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, συνολικά, οι κανόνες αυτοί είναι κατάλληλοι για τον επιδιωκόμενο σκοπό και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των σχετικών τομέων⁴⁶. Ωστόσο, απαιτούνται ορισμένες στοχευμένες αναθεωρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της αποσαφήνισης ορισμένων εννοιών, του περαιτέρω εξορθολογισμού και της περαιτέρω απλούστευσης, της εναρμόνισης με τη μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής⁴⁷, καθώς και προσαρμογές ώστε να αντικατοπτρίζονται οι τρέχουσες προτεραιότητες της ΕΕ, ειδικότερα η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία⁴⁸. Το επόμενο βήμα είναι η διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων, η οποία εξετάζει τα ζητήματα που προσδιορίστηκαν κατά την αξιολόγηση. Η Επιτροπή αναμένει ότι οι αναθεωρημένοι κανόνες θα εκδοθούν έως τις 31 Δεκεμβρίου 2022, οπότε και θα λήξουν οι ισχύοντες κανόνες.

2.4. Προσαρμογή της ΓΔ Ανταγωνισμού στις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες επιβολής της νομοθεσίας

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Η Επιτροπή αναγνωρίζει τον ψηφιακό μετασχηματισμό ως μείζονα πολιτική προτεραιότητα για την τρέχουσα εντολή της (Μια Ευρώπη έτοιμη για την ψηφιακή εποχή), όχι μόνο για την προώθηση αλλαγών στις αγορές, αλλά και για τη διευκόλυνση του εκσυγχρονισμού του δημόσιου τομέα. Το 2021 η ΓΔ Ανταγωνισμού επεξεργάστηκε και ενέκρινε μια ολοκληρωμένη εσωτερική ψηφιακή στρατηγική, η οποία θα βελτιώσει την αποδοτικότητα των διαδικασιών έρευνας και άλλων δραστηριοτήτων της ΓΔ Ανταγωνισμού. Επίσης, η ψηφιακή στρατηγική θα ενισχύσει την επιβολή της νομοθεσίας ανταγωνισμού της ΕΕ μέσω της επένδυσης σε σύγχρονες ψηφιακές λύσεις και του εκσυγχρονισμού των συστημάτων διαχείρισης υποθέσεων της ΓΔ Ανταγωνισμού, κυρίως με τη δρομολόγηση του συστήματος CASE@EC για τις κρατικές ενισχύσεις και τη διαχείριση εγγράφων. Η ψηφιακή στρατηγική

⁴⁵ Η ισχύς των κανόνων αυτών είχε παραταθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2022. Βλ.: Ανακοίνωση της Επιτροπής για την τροποποίηση των κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό και τον δασοκομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές για την περίοδο 2014-2020 ως προς την περίοδο εφαρμογής τους και για την προσωρινή προσαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών ώστε να ληφθεί υπόψη ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ C 424 της 8.12.2020, σ. 30).

⁴⁶ Κατά την αξιολόγηση εξετάστηκαν οι επιδόσεις των ισχυόντων κανόνων υπό το πρίσμα των κύριων στόχων τους: της ελαχιστοποίησης των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και των συναλλαγών στον τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας, της διασφάλισης της συνοχής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό τομέα με την κοινή γεωργική πολιτική (στο εξής: ΚΓΠ) και, ειδικότερα, με τους στόχους αγροτικής ανάπτυξης στο πλαίσιο της ΚΓΠ, και της απλούστευσης των διαδικασιών και της μείωσης του διοικητικού κόστους. Βλ.: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2089-Agricultural-State-aid-guidelines-review_el

⁴⁷ Βλ.: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/new-cap-2023-27_el

⁴⁸ Βλ.: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el

είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη συνολική ψηφιακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία μετατρέπει την Επιτροπή σε έναν οργανισμό με ψηφιακές δυνατότητες που εστιάζει στον χρήστη και καθοδηγείται από τα δεδομένα.

Η ΓΔ Ανταγωνισμού αναπτύσσει και βελτιώνει ψηφιακές λύσεις που υποστηρίζουν την αλληλεπίδραση μεταξύ εξωτερικών ενδιαφερόμενων μερών, όπως εθνικές αρχές ανταγωνισμού, εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην ενιαία αγορά, δικηγορικά γραφεία και ιδιώτες. Στο πλαίσιο αυτό, η ΓΔ Ανταγωνισμού δρομολόγησε το 2021 τρεις νέες ψηφιακές λύσεις: τα εργαλεία «Διαδραστική Αναφορά Κρατικών Ενισχύσεων (State Aid Reporting Interactive, SARI2), eConfidentiality και eRFI. Η ΓΔ Ανταγωνισμού δρομολόγησε επίσης ένα έργο για την αναμόρφωση των πληροφοριών σχετικά με υποθέσεις που δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο EUROPA, με στόχο την καλύτερη πρόσβαση, αναζήτηση και εξαγωγή δημόσιων δεδομένων σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού (συμπεριλαμβανομένων υποθέσεων και αποφάσεων σχετικά με κρατικές ενισχύσεις, την αντιμονοπωλιακή νομοθεσία και συγκεντρώσεις). Δεδομένου του ευαίσθητου και εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών που διαχειρίζεται η ΓΔ Ανταγωνισμού, καταρτίστηκαν ή επικαιροποιήθηκαν σχέδια ασφάλειας τεχνολογίας πληροφοριών για νέες, καθώς και για υφιστάμενες ψηφιακές λύσεις. Εφαρμόζονται τα αναγκαία μέτρα ασφάλειας και παρακολούθησης για την ενίσχυση της κυβερνοασφάλειας και της κυβερνοανθεκτικότητας.

Το 2021 η ΓΔ Ανταγωνισμού συνέχισε να επενδύει σε υπηρεσίες και λύσεις εταιρικών πληροφοριών, προηγμένων δεδομένων και μηχανομάθησης για τη στήριξη των ερευνών. Ειδική μονάδα διενεργεί αναλύσεις πληροφοριών και ερευνών και παρέχει υποστήριξη τεχνολογίας πληροφοριών για σκοπούς εγκληματολογικής έρευνας. Επίσης, η μονάδα συλλέγει και αναλύει πληροφορίες από δημόσια διαθέσιμες πηγές και συγκεντρώνει πληροφορίες που έχουν δυναμικό ερευνητικό ενδιαφέρον για τον εντοπισμό νέων υποθέσεων.

Πόροι και οργάνωση

Για την καλύτερη αντιμετώπιση των διαρκών εξελίξεων πολιτικής, τον Νοέμβριο του 2021 η ΓΔ Ανταγωνισμού προέβη σε αναδιοργάνωση στο πλαίσιο της υφιστάμενης οργανωτικής δομής. Ο αριθμός των μονάδων που ασχολούνται με σημαντικά έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος αυξήθηκε από μία σε δύο. Επίσης, συστάθηκε ειδική ομάδα για την πράξη για τις ψηφιακές αγορές με σκοπό να στηρίζει την έκδοση και την εφαρμογή της πράξης για τις ψηφιακές αγορές. Επιπρόσθετα, η ΓΔ Ανταγωνισμού δημιούργησε μια ενισχυμένη μονάδα για την εφαρμογή μιας πιο συντονισμένης προσέγγισης όσον αφορά τις επιπτώσεις της φορολογικής νομοθεσίας και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού στην πολιτική για τις κρατικές ενισχύσεις.

Το Πρόγραμμα για την ενιαία αγορά

Το Πρόγραμμα για την ενιαία αγορά εγκρίθηκε τον Απρίλιο του 2021⁴⁹. Με προϋπολογισμό 4,2 δισ. EUR για την περίοδο 2021-2027, το Πρόγραμμα για την ενιαία αγορά παρέχει

⁴⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/690 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση προγράμματος για την εσωτερική αγορά, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων, τον τομέα των φυτών, των ζώων, των τροφίμων και των ζωοτροφών, και τις ευρωπαϊκές στατιστικές (Πρόγραμμα για την ενιαία αγορά) και για την κατάργηση των

χρηματοδοτική στήριξη για την ενίσχυση της διακυβέρνησης και της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς και περιλαμβάνει συνιστώσα ανταγωνισμού, δηλαδή ειδικό προϋπολογισμό για την πολιτική ανταγωνισμού. Με προϋπολογισμό 20,4 εκατ. EUR για το 2021, το Πρόγραμμα για την ενιαία αγορά στήριξε την αποτελεσματική και επικαιροποιημένη επιβολή της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ. Κονδύλια χρησιμοποιήθηκαν επίσης για τη συνεργασία και τις εταιρικές σχέσεις με δημόσιες διοικήσεις στην ΕΕ και παγκοσμίως, καθώς και για μέτρα προώθησης του ανταγωνισμού.

Προώθηση του ανταγωνισμού

Το 2021 η Επιτροπή συμμετείχε σε δράσεις προώθησης και προβολής της πολιτικής ανταγωνισμού σε πολλαπλά επίπεδα για τη στήριξη της αποτελεσματικότητας της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ, κυρίως με τη συμμετοχή της εκτελεστικής αντιπροέδρου Vestager σε εκδηλώσεις και συνεντεύξεις Τύπου. Για την προβολή των οφελών της πολιτικής ανταγωνισμού χρησιμοποιήθηκαν δελτία τύπου, ενημερωτικά δελτία και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Διοργανώθηκαν επίσης ειδικές εκδηλώσεις σε διεθνές επίπεδο ή από κοινού με κράτη μέλη. Λόγω της πανδημίας της COVID-19, οι περισσότερες εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν σε εικονική και/ή υβριδική μορφή το 2021.

3. Η επιβολή της πολιτικής ανταγωνισμού συνέβαλε στην ψηφιακή μετάβαση και σε μια ισχυρή και ανθεκτική ενιαία αγορά

Μέσω της πρωταρχικής φιλοδοξίας «Μια Ευρώπη Έτοιμη για την Ψηφιακή Εποχή», η πρόεδρος Von der Leyen όρισε τον ψηφιακό τομέα ως μία από τις κορυφαίες προτεραιότητές της για τη θητεία αυτής της Επιτροπής. Στις ανταγωνιστικές αγορές, οι επιχειρήσεις πρέπει να καινοτομούν και να γίνονται αποδοτικότερες προκειμένου να αναπτυχθούν⁵⁰. Αυτό ισχύει τόσο για τις ψηφιακές αγορές που καθοδηγούνται από την καινοτομία και εξελίσσονται ταχέως όσο και για τις αγορές που δεν είναι ακόμη ψηφιακές. Η αποτελεσματική επιβολή των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ και οι κανονιστικές μεταρρυθμίσεις είναι ζωτικής σημασίας για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της οικονομίας της ΕΕ, για την ανάκαμψη από την πανδημία της COVID-19 και για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ενιαίας αγοράς.

3.1. Η επιβολή των αντιμονοπωλιακών κανόνων συνέβαλε στην ψηφιακή μετάβαση και σε μια ισχυρή και ανθεκτική ενιαία αγορά

Το 2021 η Επιτροπή συνέχισε να επιβάλλει σθεναρά τους κανόνες ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των περιορισμών του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά.

Στις αγορές βιντεοπαιχνιδιών για υπολογιστές, η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο στη Valve, ιδιοκτήτρια της διαδικτυακής πλατφόρμας παιχνιδιών για υπολογιστές Steam και σε πέντε

κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 99/2013, (ΕΕ) αριθ. 1287/2013, (ΕΕ) αριθ. 254/2014 και (ΕΕ) αριθ. 652/2014 (ΕΕ L 153 της 3.5.2021, σ. 1). Ο κανονισμός εφαρμόζεται αναδρομικά από την 1η Ιανουαρίου 2021.

⁵⁰ Η σημασία του ανταγωνισμού και της καινοτομίας τονίζεται επίσης στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Στρατηγική για τις ΜΜΕ με στόχο μια βιώσιμη και ψηφιακή Ευρώπη» της 10.3.2020 [COM(2020)] και στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Επικαιροποίηση της νέας βιομηχανικής στρατηγικής του 2020: προς μια ισχυρότερη ενιαία αγορά για την ανάκαμψη της Ευρώπης» της 25.5.2021 [COM(2021)].

εκδότες —τις εταιρείες *Bandai Namco*, *Capcom*, *Focus Home*, *Koch Media* και *ZeniMax*— συνολικού ύψους 7,8 εκατ. EUR, για τον περιορισμό των διασυνοριακών πωλήσεων βιντεοπαιχνιδιών για υπολογιστές με βάση τη γεωγραφική θέση των πελατών εντός του ΕΟΧ («γεωγραφικός αποκλεισμός»)⁵¹. Τα πρόστιμα για τους εκδότες, συνολικού ύψους άνω των 6 εκατ. EUR, μειώθηκαν λόγω της συνεργασίας των εταιρειών με την Επιτροπή. Η Valve επέλεξε να μην συνεργαστεί και της επιβλήθηκε πρόστιμο άνω των 1,6 εκατ. EUR.

Τον Απρίλιο του 2021 η Επιτροπή εξέδωσε κοινοποίηση αιτιάσεων προς την *Apple* με την οποία διαπίστωσε προσωρινά ότι η *Apple* στρέβλωνε τον ανταγωνισμό στην αγορά της μουσικής συνεχούς ροής, καθώς καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση της για τη διανομή εφαρμογών μουσικής συνεχούς ροής μέσω του δικού της καταστήματος εφαρμογών (*App Store*)⁵². Η Επιτροπή αμφισβητεί την υποχρεωτική χρήση του μηχανισμού αγοράς εντός εφαρμογής της *Apple* που επιβάλλεται στους προγραμματιστές εφαρμογών μουσικής συνεχούς ροής για τη διανομή των εφαρμογών τους μέσω του καταστήματος εφαρμογών της *Apple*. Η Επιτροπή εκφράζει επίσης ανησυχία ότι η *Apple* εφαρμόζει ορισμένους περιορισμούς στους προγραμματιστές εφαρμογών που τους εμποδίζουν να ενημερώνουν τους χρήστες *iPhone* και *iPad* σχετικά με εναλλακτικές, φθηνότερες δυνατότητες αγοράς.

Η Επιτροπή συνέχισε επίσης τις έρευνές της σχετικά με δυνητικά αντιανταγωνιστικές πρακτικές της *Amazon*⁵³. Η Επιτροπή εκφράζει ανησυχίες για το γεγονός ότι η *Amazon* ενδέχεται να στρεβλώνει τον ανταγωνισμό στις διαδικτυακές αγορές λιανικής, καθώς βασίζεται συστηματικά σε μη δημόσια επιχειρηματικά δεδομένα ανεξάρτητων πωλητών που πραγματοποιούν πωλήσεις στην πλατφόρμα marketplace της *Amazon*. Η πρακτική αυτή

⁵¹ Υποθέσεις AT.40413, *Focus Home*: AT.40414, *Koch Media*: AT.40420, *ZeniMax*: AT.40422, *Bandai Namco* και AT.40424, *Capcom*. Βλ. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/ip_21_170.

⁵² Υπόθεση AT.40437, *Apple* — Πρακτικές καταστήματος εφαρμογών (υπηρεσία συνεχούς ροής μουσικής). Βλ.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/speech_21_2093

⁵³ Υπόθεση AT.40462, Πλατφόρμα marketplace της *Amazon*, και υπόθεση AT.40703 — *Amazon* — *Buy Box*. Βλ.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2077.

ωφελεί τη δραστηριότητα λιανικού εμπορίου της ίδιας της Amazon, η οποία ανταγωνίζεται άμεσα τους εν λόγω τρίτους πωλητές. Σε χωριστή υπόθεση, η Επιτροπή διερευνά το ενδεχόμενο η Amazon να παρέχει προτιμησιακή μεταχείριση στις δικές της προσφορές λιανικής σε βάρος των πωλητών στην πλατφόρμα marketplace της Amazon που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες εφοδιαστικής και παράδοσης της Amazon.

Τον Ιούνιο του 2021 η Επιτροπή ξεκίνησε επίσημη αντιμονοπωλιακή έρευνα για να αξιολογήσει αν το Facebook παραβίασε τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ λόγω της χρήσης διαφημιστικών δεδομένων που συγκέντρωσε ειδικότερα από διαφημιζόμενους για να τους ανταγωνιστεί σε αγορές όπου δραστηριοποιείται και το Facebook, όπως για παράδειγμα στις μικρές αγγελίες⁵⁴. Η Επιτροπή εκφράζει ανησυχίες ότι το Facebook χρησιμοποιεί δεδομένα από ανταγωνιστικούς παρόχους κατά τη διαφήμιση στο κοινωνικό δίκτυο του Facebook για να παράσχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην πλατφόρμα Facebook Marketplace. Η επίσημη έρευνα για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας θα αξιολογήσει επίσης αν το Facebook συνδέει ή όχι την πλατφόρμα Facebook Marketplace, τη διαδικτυακή υπηρεσία μικρών αγγελιών της εταιρείας, με το δικό του κοινωνικό δίκτυο. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης αν ο τρόπος με τον οποίο η πλατφόρμα Facebook Marketplace έχει ενσωματωθεί στο κοινωνικό δίκτυο συνιστά μια μορφή αντιανταγωνιστικής σύνδεσης που παρέχει στην εταιρεία πλεονέκτημα στην προσέγγιση πελατών και αποκλείει ανταγωνιστικές διαδικτυακές υπηρεσίες μικρών αγγελιών.

Τον Ιούνιο του 2021 η Επιτροπή κίνησε επίσημη αντιμονοπωλιακή έρευνα σχετικά με τον τομέα της διαδικτυακής διαφήμισης. Η Επιτροπή ερευνά αν η Google ευνόησε τη δική της τεχνολογία διαδικτυακής διαφήμισης προβολής στην αλυσίδα εφοδιασμού διαφημιστικής τεχνολογίας προς όφελος του YouTube και σε βάρος των ανταγωνιστικών παρόχων υπηρεσιών διαφημιστικής τεχνολογίας, διαφημιστών και διαδικτυακών εκδοτών⁵⁵. Επίσης, η επίσημη έρευνα θα εξετάσει αν η Google στρεβλώνει τον ανταγωνισμό μέσω του περιορισμού της πρόσβασης τρίτων σε δεδομένα χρηστών για διαφημιστικούς σκοπούς σε ιστότοπους και εφαρμογές, ενώ διατηρεί τα δεδομένα αυτά για δική της χρήση. Η έρευνα της Επιτροπής επικεντρώνεται στη διαφήμιση προβολής, όπου η Google προσφέρει σειρά υπηρεσιών σε διαφημιστές, καθώς και σε εκδότες.

Τον Νοέμβριο του 2021 το Γενικό Δικαστήριο επικύρωσε σε μεγάλο βαθμό⁵⁶ την προηγούμενη απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση Google Shopping.

⁵⁴ Υπόθεση ΑΤ.40684, *Μόχλευση του Facebook*. Βλ.:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3.

⁵⁵ Υπόθεση ΑΤ.40670, *Google — Τεχνολογία διαφήμισης και πρακτικές σχετικές με δεδομένα*. Βλ.:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3.

⁵⁶ Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 10.11.2021, υπόθεση T-612/17, *Google LLC και Alphabet, Inc. κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, EU:T:2021:763.

Η υπόθεση Google Search (Shopping)

Τον Ιούνιο του 2017 η Επιτροπή είχε επιβάλει στη *Google* πρόστιμο ύψους 2,42 δισ. EUR για κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της ως μηχανής αναζήτησης, επειδή παρείχε παράνομο πλεονέκτημα σε ένα άλλο προϊόν της *Google*, τη δική της υπηρεσία σύγκρισης τιμών⁵⁷. Η λειτουργία σύγκρισης τιμών της *Google* για την Ευρώπη είναι ένα προϊόν που παρέχει στους καταναλωτές τη δυνατότητα να συγκρίνουν προϊόντα και τιμές στο διαδίκτυο και να βρίσκουν προσφορές από διαδικτυακούς εμπόρους λιανικής, συμπεριλαμβανομένων διαδικτυακών καταστημάτων κατασκευαστών, πλατφορμών (όπως η *Amazon* και το *eBay*) και άλλων μεταπωλητών. Το 2008 η *Google* εφάρμοσε στρατηγική για την προώθηση της δικής της υπηρεσίας σύγκρισης τιμών. Λόγω των παράνομων πρακτικών της *Google*, η κίνηση προς την υπηρεσία σύγκρισης τιμών της *Google* αυξήθηκε σημαντικά, ενώ οι ανταγωνιστικές υπηρεσίες σύγκρισης τιμών υπέστησαν σημαντικές απώλειες κίνησης σε διαρκή βάση. Μετά την απόφαση της Επιτροπής, η *Google* τροποποίησε το λεγόμενο «shopping box», ώστε να μπορούν να εμφανίζονται σε αυτό υπηρεσίες σύγκρισης τιμών τρίτων. Τον Νοέμβριο του 2021 το Γενικό Δικαστήριο επικύρωσε σε μεγάλο βαθμό την απόφαση της Επιτροπής⁵⁸.

Σε μια αγορά φαρμακευτικών προϊόντων, η Επιτροπή αποδέχθηκε τον Φεβρουάριο του 2021 σειρά δεσμεύσεων που πρότεινε η *Aspen*⁵⁹, κατόπιν έρευνας σχετικά με εικαζόμενη υπερβολική τιμολόγηση από μέρος της *Aspen*. Η *Aspen* συμφώνησε να μειώσει τις τιμές της κατά 73 % κατά μέσο όρο σε ολόκληρη την Ευρώπη (εκτός από την Ιταλία) για έξι φάρμακα που είναι απαραίτητα για τη θεραπεία σοβαρών μορφών καρκίνου του αίματος, συμπεριλαμβανομένου του μυελώματος και της λευχαιμίας. Αυτές οι μειώσεις τιμών θα εξοικονομήσουν σημαντικά ποσά για τα συστήματα υγείας της ΕΕ και θα διασφαλίσουν ότι τα φάρμακα αυτά θα παραμείνουν διαθέσιμα στην αγορά.

Τον Μάρτιο του 2021 η Επιτροπή κίνησε επίσημη αντιμονοπωλιακή έρευνα για να διαπιστώσει αν η *Teva* είχε εμποδίσει ή καθυστερήσει καταχρηστικά την είσοδο στην αγορά νέων επιχειρήσεων που ανταγωνίζονται το πολύ επιτυχημένο φάρμακο *Copaxone* της *Teva* σε βάρος των ασθενών και των συστημάτων υγείας⁶⁰.

Τον Μάρτιο του 2021 το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επικύρωσε την προηγούμενη απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση *Lundbeck* σχετικά με τις συμφωνίες αντίστροφης πληρωμής (*pay-for-delay*).

Η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Lundbeck*⁶¹

Στην υπόθεση *Lundbeck*, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο επιβεβαίωσε πλήρως την προσέγγιση της Επιτροπής⁶² όσον αφορά τις συμφωνίες αντίστροφης πληρωμής στο πλαίσιο διαφορών σχετικά με διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Στις συμφωνίες αντίστροφης πληρωμής, μια φαρμακευτική εταιρεία προσφέρει μεταβιβάσεις αξίας σε παραγωγούς γενόσημων φαρμάκων για να τους παρακινήσει να

⁵⁷ Υπόθεση AT.39740, *Google Search (Shopping)*. Βλ.:

https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39740/39740_14996_3.pdf.

⁵⁸ Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 10.11.2021, υπόθεση T-612/17, *Google LLC και Alphabet, Inc. κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, EU:T:2021:763.

⁵⁹ Υπόθεση AT.40394, *Aspen*, Απόφαση της Επιτροπής, της 10.2.2021, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 102 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και του άρθρου 54 της συμφωνίας ΕΟΧ [C(2021) 724 final].

⁶⁰ Υπόθεση AT.40588, *Teva Copaxone*. Βλ.:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseff/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

⁶¹ Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 25.3.2021, C-586/16 P, *Sun Pharmaceutical Industries και Ranbaxy (UK) κατά Επιτροπής*, EU:C:2021:241· C-588/16 P, *Generics (UK) κατά Επιτροπής*, EU:C:2021:242· C-591/16 P, *Lundbeck κατά Επιτροπής*, EU:C:2021:243· C-601/16 P, *Arrow Group και Arrow Generics κατά Επιτροπής*, EU:C:2021:244· C-611/16 P, *Xellia Pharmaceuticals και Alpharma κατά Επιτροπής*, EU:C:2021:245· και C-614/16 P, *Merck KGaA κατά Επιτροπής*, EU:C:2021:246.

⁶² Απόφαση C(2013) 3803 final της Επιτροπής, της 19.6.2013, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ (Υπόθεση AT.39226 – *Lundbeck*).

εγκαταλείψουν ή να καθυστερήσουν την είσοδό τους στην αγορά. Το 2002 η Lundbeck είχε συνάψει σειρά συμφωνιών με διάφορους παρασκευαστές γενόσημων φαρμάκων σχετικά με τις γενόσημες εκδοχές του επώνυμου φαρμάκου κιταλοπράμης της Lundbeck, ενός πολύ επιτυχημένου αντικαταθλιπτικού. Οι εταιρείες αυτές συμφώνησαν με τη Lundbeck να μην εισέλθουν στην αγορά έναντι σημαντικών πληρωμών σε μετρητά και άλλων κινήτρων. Τα κίνητρα αυτά ανήλθαν σε δεκάδες εκατομμύρια ευρώ. Η Lundbeck μίλούσε εσωτερικά για τη δημιουργία «κλειστής ομάδας» και για «σωρό δολαρίων» τα οποία θα μοιραστεί με τους παραγωγούς γενόσημων φαρμάκων.

Το Δικαστήριο επικύρωσε την εκτίμηση της Επιτροπής ότι οι εν λόγω συμφωνίες αντίστροφης πληρωμής συνιστούν περιορισμούς ως εκ του αντικειμένου, διότι οι μεταβιβάσεις αξίας δεν θα μπορούσαν να είχαν άλλη εξήγηση πέραν του συμφέροντος των μερών να μην ασκούν ανταγωνισμό επί της ουσίας. Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε επίσης ότι, κατά τον χρόνο των συμφωνιών, η Lundbeck και οι παραγωγοί γενόσημων φαρμάκων ήταν δυνητικοί ανταγωνιστές, διότι είχαν πραγματικές και συγκεκριμένες δυνατότητες να εισέλθουν στην αγορά και να ανταγωνιστούν τη Lundbeck. Επίσης, δεν αντιμετώπισαν ανυπέρβλητα εμπόδια εισόδου.

Μετά την έναρξη της αντιμονοπωλιακής έρευνας στον τομέα του καταναλωτικού *διαδικτύου των πραγμάτων* (IoT) το 2020⁶³, η Επιτροπή δημοσίευσε προκαταρκτική έκθεση προς διαβούλευση τον Ιούνιο του 2021⁶⁴. Η τομεακή έρευνα επικεντρώθηκε σε προϊόντα και υπηρεσίες που σχετίζονται με ψηφιακούς φωνητικούς βοηθούς, έξυπνες οικιακές συσκευές και φορητές συσκευές. Η τελική έκθεση και το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής δημοσιεύθηκαν τον Ιανουάριο του 2022⁶⁵.

Τελική έκθεση της τομεακής έρευνας για το καταναλωτικό «διαδίκτυο των πραγμάτων»

Τον Ιανουάριο του 2022 η Επιτροπή δημοσίευσε τα πορίσματα της οικείας τομεακής έρευνας σχετικά με το καταναλωτικό διαδίκτυο των πραγμάτων⁶⁶. Ο τομέας αυτός αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς και αυξάνεται η ζήτηση για φωνητικούς βοηθούς ως διεπαφές χρήστη για αλληλεπίδραση με άλλες έξυπνες συσκευές και καταναλωτικές υπηρεσίες του διαδικτύου των πραγμάτων. Εντοπίστηκαν ορισμένα δυνητικά προβλήματα ανταγωνισμού, όπως πρακτικές αποκλειστικότητας και δέσμευσης για τους φωνητικούς βοηθούς, ο περιορισμός της δυνατότητας χρήσης διαφορετικών φωνητικών βοηθών στην ίδια έξυπνη συσκευή, η έλλειψη διαλειτουργικότητας και ο περιορισμός των λειτουργικών δυνατοτήτων σε έξυπνες συσκευές τρίτων και σε καταναλωτικές υπηρεσίες διαδικτύου των πραγμάτων. Το σύνθετο τοπίο της τυποποίησης και οι σύνθετες ιδιοταγείς τεχνολογίες μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά το αναπτυξιακό δυναμικό των καταναλωτικών προϊόντων του διαδικτύου των πραγμάτων. Ένα άλλο ζήτημα που προβλημάτισε ήταν ο περιορισμός των εξαρχής χαρακτηριστικών που είναι διαθέσιμα στους χρήστες. Άλλοι δυνητικοί περιορισμοί του ανταγωνισμού ήταν οι προεγκαταστάσεις, οι ρυθμίσεις των προεπιλογών και η τοποθέτηση καταναλωτικών υπηρεσιών του διαδικτύου των πραγμάτων σε περίοπτη θέση σε έξυπνες συσκευές ή σε σχέση με φωνητικούς βοηθούς. Οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν κατά την τομεακή έρευνα για το καταναλωτικό διαδίκτυο των πραγμάτων θα προσανατολίσουν τις μελλοντικές δραστηριότητες επιβολής και ρύθμισης της Επιτροπής. Συμβάλλουν επίσης στη νομοθετική συζήτηση σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για την πράξη για τις ψηφιακές αγορές.

3.2. Ο έλεγχος των συγκεντρώσεων συνέβαλε στην ψηφιακή μετάβαση και σε μια ισχυρή και ανθεκτική ενιαία αγορά

Ο έλεγχος των συγκεντρώσεων διασφαλίζει ότι η ενοποίηση πραγματοποιείται με τρόπο που διατηρεί επαρκή ανταγωνιστική πίεση στις αγορές που επηρεάζονται από μια συγκέντρωση.

⁶³ Βλ.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_1326.

⁶⁴ Βλ.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_2884.

⁶⁵ Βλ.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_22_402.

⁶⁶ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Final report — Sector inquiry into consumer Internet of Things (Τελική έκθεση — Τομεακή έρευνα για το καταναλωτικό διαδίκτυο των πραγμάτων) [SWD(2022) 10 final της 20.1.2022].

Ο έλεγχος των συγκεντρώσεων αποτρέπει τη δημιουργία δομών αγοράς στις οποίες οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές έχουν πολύ λίγες επιλογές και έρχονται αντιμέτωποι με λιγότερη καινοτομία, χαμηλότερη ποιότητα ή υψηλότερες τιμές. Για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων απαιτείται αξιολόγηση των θετικών και των αρνητικών επιπτώσεων της ενοποίησης.

Το 2021 η δραστηριότητα της Επιτροπής στον τομέα των συγκεντρώσεων παρέμεινε σε πολύ υψηλό επίπεδο. Η Επιτροπή εξέδωσε 396 αποφάσεις σχετικά με συγκεντρώσεις σε διάφορους τομείς (το 2020 η Επιτροπή εξέδωσε 352 αποφάσεις σχετικά με συγκεντρώσεις), από τις οποίες οι 309 εγκρίθηκαν με απλουστευμένη διαδικασία. Η Επιτροπή παρενέβη σε 14 προτάσεις εξαγοράς, από τις οποίες 11 συναλλαγές εγκρίθηκαν υπό όρους. Τρεις κοινοποιηθείσες συναλλαγές εγκαταλείφθηκαν από τα μέρη και αποσύρθηκαν κατά τη δεύτερη φάση.

Τον Μάρτιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε, κατόπιν διεξοδικής έρευνας και υπό όρους, την εξαγορά της *Eaton Hydraulics* από τη *Danfoss*⁶⁷. Η εταιρεία προμηθεύει υδραυλικά εξαρτήματα για μηχανήματα που χρησιμοποιούνται στη γεωργία, τη βιομηχανία και την οικοδομική δραστηριότητα. Οι δεσμεύσεις κάλυψαν τις ανησυχίες της Επιτροπής όσον αφορά τον ανταγωνισμό και διασφάλισαν ότι οι κατασκευαστές μηχανημάτων επόμενου σταδίου θα μπορούσαν να συνεχίσουν να επωφελούνται από ανταγωνιστικές τιμές και ευρεία επιλογή καινοτόμων εξαρτημάτων για τα προϊόντα τους.

Τον Μάρτιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε, κατόπιν διεξοδικής έρευνας και υπό όρους, την εξαγορά της *GrandVision* από την *EssilorLuxottica*⁶⁸. Η εταιρεία δραστηριοποιείται στις αγορές προϊόντων οράσεως (γυαλιά ηλίου, φακοί και σκελετοί) και λιανικής πώλησης τέτοιων προϊόντων. Με την παρέμβαση της, η Επιτροπή διασφάλισε ότι ο ανταγωνισμός σε επίπεδο λιανικής θα εξακολουθήσει να είναι έντονος, προς όφελος των πελατών στο Βέλγιο, την Ιταλία και τις Κάτω Χώρες.

Τον Απρίλιο του 2021 η *Air Canada* και η *Transat* αποφάσισαν να τερματίσουν μια προτεινόμενη συμφωνία συγκέντρωσης⁶⁹. Η απόφαση ελήφθη κατόπιν διεξοδικής έρευνας της Επιτροπής σχετικά με την προτεινόμενη εξαγορά που κοινοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2020, η οποία (έρευνα) επικεντρώθηκε στις αλληλεπικαλυπτόμενες δραστηριότητες των μερών στις υπηρεσίες αεροπορικών επιβατικών μεταφορών μεταξύ του ΕΟΧ και του Καναδά. Τα προκαταρκτικά πορίσματα της Επιτροπής ήταν ότι η προτεινόμενη πράξη θα δημιουργούσε προβλήματα ανταγωνισμού σε μεγάλο αριθμό υπερατλαντικών δρομολογίων και, με βάση τα αποτελέσματα της διαβούλευσης με τους φορείς της αγοράς, τα διορθωτικά μέτρα που προσέφεραν τα μέρη φαίνονταν ανεπαρκή.

Τον Δεκέμβριο του 2021 η *International Consolidated Airlines Group* (στο εξής: IAG) και η *Air Europa* αποφάσισαν να αποσύρουν την οικεία προτεινόμενη συμφωνία συγχώνευσης⁷⁰. Η

⁶⁷ Υπόθεση M.9820 — *Danfoss / Eaton Hydraulics*.

⁶⁸ Υπόθεση M.9569 — *EssilorLuxottica / Grandvision*.

⁶⁹ Υπόθεση M.9489 — *Air Canada / Transat*.

⁷⁰ Υπόθεση M.9637 — *IAG / Air Europa* (EE C 519 της 22.12.2021, σ. 2).

απόσυρση αποφασίστηκε κατόπιν διεξοδικής έρευνας της Επιτροπής σχετικά με την προτεινόμενη εξαγορά της Air Europa από την IAG, η οποία ελέγχει την Iberia, τη British Airways και διάφορες άλλες αεροπορικές εταιρείες⁷¹. Η Επιτροπή ανησυχούσε ότι η προτεινόμενη πράξη θα μπορούσε να μειώσει σημαντικά τον ανταγωνισμό σε 70 ζεύγη πόλεων προέλευσης και προορισμού εντός και προς/από την Ισπανία, όπου και οι δύο αεροπορικές εταιρείες προσφέρουν υπηρεσίες απευθείας μεταφορών.

Το 2021 η Επιτροπή συνέχισε τη διεξοδική έρευνά της σχετικά με την προτεινόμενη εξαγορά της *Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering* από τη *Hyundai Heavy Industries Holding*. Τον Ιανουάριο του 2022 η Επιτροπή απαγόρευσε τη συγχώνευση, καθώς αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα τη δεσπόζουσα θέση της εταιρείας που θα προέκυπτε και θα μείωνε τον ανταγωνισμό στην παγκόσμια αγορά ναυπήγησης μεγάλων πλοίων μεταφοράς υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ). Το υγροποιημένο φυσικό αέριο συμβάλλει στη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών της ΕΕ και βελτιώνει την ενεργειακή ασφάλεια.

3.3. Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων συνέβαλε στην ψηφιακή μετάβαση και την ανθεκτικότητα της ενιαίας αγοράς

Οι ευρυζωνικές υποδομές που καλύπτουν τις ανάγκες για πολύ υψηλές ψηφιακές ταχύτητες, χωρητικότητες και ποιότητα είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη των στόχων συνδεσιμότητας της ΕΕ για το 2025 που ορίζονται στην ανακοίνωση για την κοινωνία των Gigabit της ΕΕ για το 2025⁷² και στην ψηφιακή στρατηγική⁷³, καθώς και των στόχων συνδεσιμότητας της ΕΕ για το 2030 που ορίζονται στην Ψηφιακή Πυξίδα 2030⁷⁴. Οι κρατικές ενισχύσεις συμβάλλουν στην ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων υψηλών επιδόσεων στην ΕΕ μέσω της αντιμετώπισης ανεπαρκειών της αγοράς, δηλαδή καταστάσεων και περιοχών για τις οποίες δεν υφίστανται κίνητρα προκειμένου οι εμπορικοί φορείς εκμετάλλευσης να παρέχουν επαρκή ευρυζωνική κάλυψη.

Το 2021, εκτός από τα έργα που στηρίζουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή σταθερών ευρυζωνικών υπηρεσιών, η Επιτροπή ενέκρινε διάφορα έργα σχετικά με την ανάπτυξη κινητών ευρυζωνικών υπηρεσιών, μεταξύ των οποίων, τον Μάιο του 2021, ένα γερμανικό καθεστώς ενισχύσεων⁷⁵ ύψους 2,1 δισ. EUR και, τον Δεκέμβριο του 2021, ένα ισπανικό καθεστώς για τη στήριξη της ανάπτυξης παθητικών υποδομών για την παροχή υπηρεσιών κινητών επικοινωνιών σε περιοχές χωρίς κάλυψη κινητής τηλεφωνίας 4G⁷⁶.

Τον Ιούνιο του 2021 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η ενίσχυση που έλαβαν φορείς εκμετάλλευσης επίγειων πλατφορμών για την επέκταση του επίγειου τηλεοπτικού δικτύου σε απομακρυσμένες περιοχές της Ισπανίας αντιβαίνει στους κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές

⁷¹ Υπόθεση M.9637 — IAG / Air Europa.

⁷² Ανακοίνωση της Επιτροπής «Συνδεσιμότητα για ανταγωνιστική ψηφιακή ενιαία αγορά – Προς μια ευρωπαϊκή κοινωνία των Gigabit» [COM(2016) 587 της 14.9.2016].

⁷³ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης» της 19.2.2020. Βλ.: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf.

⁷⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ψηφιακή πυξίδα: η ευρωπαϊκή οδός για την ψηφιακή δεκαετία» [COM(2021) 118 final της 9.3.2021].

⁷⁵ Υπόθεση SA.59574, Γερμανία – Ανάπτυξη υποδομών κινητών επικοινωνιών υψηλών επιδόσεων στη Γερμανία — DE (ΕΕ C 410 της 8.11.2021, σ. 1).

⁷⁶ Υπόθεση SA.64394 RRF — Ισπανία — Εθνικό καθεστώς ενισχύσεων για παθητικές υποδομές δικτύων κινητής τηλεφωνίας.

ενισχύσεις. Μετά την ακύρωση απόφασης της Επιτροπής του 2013 (που αφορούσε όλες τις περιφέρειες εκτός από την Castilla – La Mancha), η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι, μεταξύ του 2005 και του 2008, οι φορείς εκμετάλλευσης επίγειων πλατφορμών έλαβαν ασυμβίβαστο επιλεκτικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών τους. Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την απόφαση της Επιτροπής σχετικά με την περιφέρεια Castilla – La Mancha τον Σεπτέμβριο του 2018⁷⁷. Δεδομένου ότι η Ισπανία είχε ανακτήσει μόνο εν μέρει την ενίσχυση, η Επιτροπή κίνησε διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου. Τον Απρίλιο του 2021 το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η Ισπανία δεν ανέκτησε την ενίσχυση (C-704/19)⁷⁸. Η ανάκτηση της ενίσχυσης αυτής βρίσκεται σε εξέλιξη.

4. Η επιβολή της πολιτικής ανταγωνισμού συνέβαλε στην πράσινη μετάβαση

Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ μπορεί να συμβάλλει στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και των κλιματικών στόχων της ΕΕ, περιλαμβανομένων της απανθρακοποίησης της οικονομίας και της μετάβασης του τομέα των μεταφορών από τα ρυπογόνα ορυκτά καύσιμα σε εναλλακτικά καύσιμα, σύμφωνα με την πολιτική της ΕΕ για την κινητικότητα. Η επιβολή του δικαίου του ανταγωνισμού συμβάλλει στην υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας⁷⁹ διατηρώντας τις αγορές αποδοτικές, δίκαιες και καινοτόμες. Στο πλαίσιο αυτό, η αποτελεσματική επιβολή βάσει του μέσου για τις κρατικές ενισχύσεις είναι καίριας σημασίας για την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά.

Τον Φεβρουάριο του 2021 η ΓΔ Ανταγωνισμού διοργάνωσε διάσκεψη ενδιαφερόμενων μερών για να συζητήσει τον τρόπο με τον οποίο η αντιμονοπωλιακή πολιτική, η πολιτική για τις συγκεντρώσεις και η πολιτική για τις κρατικές ενισχύσεις μπορούν να συνδυαστούν καλύτερα με τις πολιτικές για το περιβάλλον και το κλίμα. Στη συνέχεια, η ΓΔ Ανταγωνισμού δημοσίευσε τον Σεπτέμβριο του 2021 ενημερωτικό σημείωμα για την πολιτική ανταγωνισμού σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η πολιτική ανταγωνισμού μπορεί και θα στηρίξει τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας⁸⁰.

4.1. Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων συνέβαλε στην πράσινη μετάβαση

Το 2021 η Επιτροπή ενέκρινε σειρά μέτρων κρατικών ενισχύσεων που αποσκοπούσαν στη στήριξη της πράσινης μετάβασης της ΕΕ. Ειδικότερα, η Επιτροπή ενέκρινε 18 μέτρα για τη στήριξη της ανανεώσιμης ενέργειας και 7 για τη στήριξη της καθαρής κινητικότητας.

Τον Ιανουάριο του 2021 η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση με την οποία ενέκρινε το δεύτερο σημαντικό έργο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος για τους συσσωρευτές⁸¹. Το έργο, με

⁷⁷ Απόφαση του Δικαστηρίου της 20.9.2018 στην υπόθεση C-114/17, Βασιλείο της Ισπανίας κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, EU:C:2018:309.

⁷⁸ Απόφαση του Δικαστηρίου της 29.4.2021 στην υπόθεση C-704/19, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Βασιλείου της Ισπανίας, EU:C:2021:342.

⁷⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» [COM(2019) 640 final].

⁸⁰ https://ec.europa.eu/competition-policy/index/news/competition-policy-brief-12021-policy-support-europes-green-ambition-2021-09-10_en.

⁸¹ Κρατικές ενισχύσεις: Η Επιτροπή εγκρίνει δημόσια στήριξη ύψους 2,9 δισ. EUR από δώδεκα κράτη μέλη για ένα δεύτερο πανευρωπαϊκό έργο έρευνας και καινοτομίας στο σύνολο της αξιακής αλυσίδας των συσσωρευτών, δελτίο τύπου της Επιτροπής της 26.1.2021. Βλ.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_21_226. Η μη εμπιστευτική έκδοση της απόφασης θα καταστεί διαθέσιμη υπό τους ακόλουθους αριθμούς απόφασης: SA.55855 (Αυστρία), SA.55840 (Βέλγιο), SA.55844 (Κροατία), SA.55846 (Φινλανδία), SA.55858 (Γαλλία), SA.55831 (Γερμανία), SA.56665 (Ελλάδα), SA.55813 (Ιταλία), SA.55859 (Πολωνία), SA.55819 (Σλοβακία), SA.55896 (Ισπανία),

τίτλο «European Battery Innovation» (ευρωπαϊκό πρόγραμμα καινοτομίας συσσωρευτών), θα στηρίζει την έρευνα και την καινοτομία στην αξιακή αλυσίδα των συσσωρευτών. Τα δώδεκα κράτη μέλη θα παράσχουν χρηματοδότηση ύψους έως και 2,9 δισ. EUR κατά τα επόμενα έτη. Η δημόσια χρηματοδότηση αναμένεται να αξιοποιήσει 9 δισ. EUR επιπλέον από ιδιωτικές επενδύσεις. Το έργο αυτό έρχεται να συμπληρώσει το πρώτο ΣΕΚΕΕ στην αξιακή αλυσίδα των συσσωρευτών, το οποίο εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2019⁸². Το έργο συνάδει με τις πολιτικές της Επιτροπής για μετάβαση από τη χρήση ορυκτών καυσίμων σε εναλλακτικές τεχνολογίες καυσίμων, την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση της οικονομίας της ΕΕ στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της ψηφιακής στρατηγικής⁸³, καθώς και την αύξηση της ανθεκτικότητας της οικονομίας της ΕΕ.

Τον Φεβρουάριο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε σχέδια της Ρουμανίας για τη στήριξη της αναβάθμισης του συστήματος τηλεθέρμανσης στο Βουκουρέστι⁸⁴. Το μέτρο ενίσχυσης ύψους 254 εκατ. EUR, που χρηματοδοτείται από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, θα βοηθήσει τη Ρουμανία να επιτύχει τους οικείους στόχους ενεργειακής απόδοσης και θα συμβάλει στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου και άλλων ρύπων χωρίς να στρεβλώνει αδικαιολόγητα τον ανταγωνισμό.

Τον Απρίλιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε την παράταση και την τροποποίηση γερμανικού καθεστώτος για τη στήριξη της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και από αέριο ανθρακωρυχείων, καθώς και μειώσεις των τελών για τη χρηματοδότηση της στήριξης της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Η μείωση των τελών θα είναι διαθέσιμη για τις ενεργοβόρες εταιρείες και την από ξηράς παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε ελλειμνισμένα πλοία.

Τον Μάιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε ένα δανικό καθεστώς ενισχύσεων για τη στήριξη της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Το μέτρο θα βοηθήσει τη Δανία να επιτύχει τους στόχους της για την ανανεώσιμη ενέργεια, χωρίς αδικαιολόγητη στρέβλωση του ανταγωνισμού, και θα συμβάλει στην επίτευξη του ευρωπαϊκού στόχου για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050⁸⁵.

Τον Ιούνιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε την παράταση και την τροποποίηση υφιστάμενου γερμανικού καθεστώτος για τη στήριξη της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από νέες, εκσυγχρονισμένες και μετασκευασμένες μονάδες συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης. Το εγκεκριμένο καθεστώς θα προωθήσει την ενεργειακή απόδοση και θα συμβάλει στην περαιτέρω μείωση των εκπομπών CO₂⁸⁶.

Τον Ιούλιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε γαλλικό καθεστώς ύψους 30,5 δισ. EUR για τη στήριξη φορέων εκμετάλλευσης χερσαίων εγκαταστάσεων ηλιακής ενέργειας, χερσαίων

και SA.55854 (Σουηδία) στο μητρώο κρατικών ενισχύσεων στον δικτυακό τόπο ανταγωνισμού. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/.

⁸² Βλ.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_19_6705.

⁸³ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης» της 19.2.2020. Βλ.: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf.

⁸⁴ Υπόθεση SA.57425, Ρουμανία — Μέτρο στήριξης για την αναβάθμιση του δικτύου τηλεθέρμανσης του δήμου Βουκουρεστίου (ΕΕ C 177 της 7.5.2021, σ. 1).

⁸⁵ Υπόθεση SA.56831, Δανία — Διαγωνισμοί ΑΠΕ σε πολλούς τεχνολογικούς τομείς 2021-2024 (ΕΕ C 214 της 4.6.2021, σ. 1).

⁸⁶ Υπόθεση SA.56826, Γερμανία — Μεταρρύθμιση της στήριξης της συμπαραγωγής το 2020 (ΕΕ C 306 της 30.7.2021, σ. 1).

εγκαταστάσεων αιολικής ενέργειας και εγκαταστάσεων υδροηλεκτρικής ενέργειας. Το μέτρο θα βοηθήσει τη Γαλλία να επιτύχει τους στόχους της για την ανανεώσιμη ενέργεια, χωρίς αδικαιολόγητη στρέβλωση του ανταγωνισμού, και θα συμβάλει στην επίτευξη του ευρωπαϊκού στόχου για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050⁸⁷.

Επίσης, τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε γερμανικό καθεστώς ύψους 900 εκατ. EUR για τη στήριξη επενδύσεων στην παραγωγή ανανεώσιμου υδρογόνου σε τρίτες χώρες, το οποίο στη συνέχεια θα εισάγεται και θα πωλείται στην ΕΕ⁸⁸. Το καθεστώς, με την ονομασία H2Global, αποσκοπεί στην κάλυψη της ζήτησης της ΕΕ για ανανεώσιμο υδρογόνο, η οποία αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα έτη, στηρίζοντας την ανάπτυξη του ανεκμετάλλετου δυναμικού ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εκτός της ΕΕ. Επίσης, το καθεστώς H2Global θα στηρίζει έργα που επιφέρουν σημαντική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους που ορίζονται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

4.2 Η επιβολή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας και ο έλεγχος των συγκεντρώσεων συνέβαλαν στην πράσινη μετάβαση

Τον Ιούλιο του 2021 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι κατασκευαστές αυτοκινήτων *Daimler*, *BMW* και *Volkswagen Group* (*Volkswagen*, *Audi* και *Porsche*) παραβίασαν τους αντιμονοπωλιακούς κανόνες της ΕΕ, συμπράττοντας σε θέματα τεχνικής ανάπτυξης στον τομέα του καθαρισμού των οξειδίων του αζώτου σε αυτοκίνητα με κινητήρες ντίζελ⁸⁹. Η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμα ύψους 875,2 εκατ. EUR, αφότου όλα τα μέρη συμφώνησαν να διευθετήσουν την υπόθεση στο πλαίσιο της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών σε θέματα συμπράξεων. Στη *Daimler* δεν επιβλήθηκε πρόστιμο, διότι αποκάλυψε στην Επιτροπή την ύπαρξη της σύμπραξης. Οι κατασκευαστές αυτοκινήτων συνέπραξαν για να συγκρατήσουν το πλήρες δυναμικό μιας από κοινού αναπτυγμένης τεχνολογίας για τον περιορισμό των επιβλαβών εκπομπών των ντιζελοκίνητων αυτοκινήτων, συνεννοούμενοι μεταξύ τους ότι δεν θα ανταγωνιστούν όσον αφορά την υπερκάλυψη των προτύπων της ΕΕ για τις εκπομπές από τα αυτοκίνητα.

Τον Απρίλιο του 2021 η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμα στις σιδηροδρομικές εταιρείες *Österreichische Bundesbahnen* (στο εξής: *ÖBB*), *Deutsche Bahn* (στο εξής: *DB*) και *Société Nationale des Chemins de fer belges / Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen* (στο εξής: *SNCB*) συνολικού ύψους 48 εκατ. EUR για τη συμμετοχή τους σε σύμπραξη κατανομής πελατών⁹⁰. Η παράβαση αφορούσε τις υπηρεσίες διασυνοριακών σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών στην ΕΕ που παρείχαν η *ÖBB*, η *DB* και η *SNCB* βάσει του μοντέλου ναυλομερισμού και οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με τις αποκαλούμενες κλειστές

⁸⁷ Υπόθεση SA.50272, *Γαλλία — Διαγωνισμοί ΑΠΕ 2021-2026* (ΕΕ C 450 της 5.11.2021, σ. 1).

⁸⁸ Υπόθεση SA.62619, *Γερμανία — H2Global*. Η δημόσια έκδοση της απόφασης αυτής δεν είναι ακόμα διαθέσιμη. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

⁸⁹ Υπόθεση AT.40178, *Εκπομπές από αυτοκίνητα*, Βλ.:

https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases1/202146/AT_40178_8022289_3048_5.pdf.

⁹⁰ Υπόθεση AT.40330, *Σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές*. Βλ.:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

αμαξοστοιχίες (blocktrains)⁹¹. Η έρευνα της Επιτροπής αποκάλυψε ότι οι τρεις σιδηροδρομικές εταιρείες συντόνισαν τη συμπεριφορά τους ανταλλάσσοντας συμπαιγνιακές πληροφορίες σχετικά με αιτήματα πελατών για ανταγωνιστικές προσφορές και παρέχοντας μεταξύ τους προσφορές διευκόλυνσης για την προστασία των αντίστοιχων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους.

Τον Σεπτέμβριο του 2021 η Επιτροπή έλαβε νομικά δεσμευτικά μέτρα που πρότεινε η Ελλάδα για να επιτρέψει στους ανταγωνιστές της *Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού* (ΔΕΗ) να αγοράζουν περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια σε πιο μακροπρόθεσμη βάση⁹². Η Ελλάδα υπέβαλε τα μέτρα αυτά για την άρση της στρέβλωσης που προκαλούσε η αποκλειστική πρόσβαση της ΔΕΗ στην ηλεκτροπαραγωγή από λιγνίτη, η οποία, όπως είχε αποφανθεί η Επιτροπή και τα δικαστήρια της ΕΕ, προκαλούσε ανισότητα ευκαιριών στις ελληνικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα θα παύσουν να ισχύουν όταν οι υφιστάμενες λιγνιτικές μονάδες παύσουν να λειτουργούν για εμπορικούς σκοπούς ή, το αργότερο, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2024⁹³.

Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή επέβαλε στην *Abengoa S.A.* και στη θυγατρική της *Abengoa Bionenergía S.A.*⁹⁴ πρόστιμο ύψους 20 εκατ. EUR για συμμετοχή σε σύμπραξη που αφορούσε τον μηχανισμό διαμόρφωσης των τιμών χονδρικής στην ευρωπαϊκή αγορά αιθανόλης. Τα βιοκαύσιμα μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση καθαρότερων μεταφορών και στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και, ως εκ τούτου, διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην πράσινη μετάβαση.

Στον τομέα του ελέγχου των συγκεντρώσεων, η Επιτροπή ενέκρινε υπό όρους την εξαγορά της *Suez* από τη *Veolia*⁹⁵ τον Δεκέμβριο του 2021. Η *Veolia* και η *Suez* δραστηριοποιούνται στους τομείς της επεξεργασίας υδάτων και της διαχείρισης αποβλήτων. Οι δύο εταιρείες προσφέρουν ευρύ φάσμα υπηρεσιών σε δημοτικούς και βιομηχανικούς πελάτες. Από την έρευνα της Επιτροπής διαπιστώθηκε ότι η πράξη θα επέφερε σημαντικές οριζόντιες αλληλεπικαλύψεις σε διάφορες αγορές στη Γαλλία και στον ΕΟΧ. Οι εν λόγω αλληλεπικαλύψεις ενέχουν τον κίνδυνο εξάλειψης της ανταγωνιστικής πίεσης που ασκεί η *Suez* στη *Veolia*. Ως εκ τούτου, οι πελάτες θα είχαν στη διάθεσή τους μειωμένες επιλογές λύσεων παροχής υπηρεσιών, οι οποίες συχνά θα περιορίζονταν στην οντότητα που θα προέκυπτε από τη συγχώνευση, χωρίς να διαθέτουν πραγματική διαπραγματευτική ισχύ.

⁹¹ Βάσει του μοντέλου του ναυλομερισμού, το οποίο αποτελεί μοντέλο συμβάσεων που προβλέπεται στο διεθνές σιδηροδρομικό δίκαιο, οι σιδηροδρομικές εταιρείες που εκτελούν διασυνοριακά σιδηροδρομικά δρομολόγια παρέχουν στους πελάτες ενιαία συνολική τιμή για την υπηρεσία που απαιτείται στο πλαίσιο ενιαίας πολυμερούς σύμβασης.

⁹² Υπόθεση ΑΤ.38700, *Ελληνικές αγορές λιγνίτη και ηλεκτρικής ενέργειας*. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

⁹³ Οι ίδιες δεσμεύσεις αναλήφθηκαν από την Ελλάδα στην Ευρωζώνη το 2018 ως προϋπόθεση για την αποδέσμευση πρόσθετης οικονομικής στήριξης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για χρηματοδοτική συνδρομή προς την Ελλάδα.

⁹⁴ Υπόθεση ΑΤ.40054, *Τιμές αναφοράς αιθανόλης*. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40054.

⁹⁵ Υπόθεση Μ.9969, *Veolia / Suez*. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

5. Η πολιτική ανταγωνισμού συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας οικονομίας στην υπηρεσία των ανθρώπων

Η κοινωνική οικονομία της αγοράς αποτελεί ένα από τα θεμέλια της ΕΕ και η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ την υποστηρίζει. Το 2021 η ΓΔ Ανταγωνισμού υποστήριξε αυτή την πρωταρχική φιλοδοξία με την επιβολή των κανόνων ανταγωνισμού και την προστασία του ανταγωνισμού υπό δίκαιους και ισότιμους όρους. Η ψηφιακή διάσταση ελήφθη υπόψη, για παράδειγμα, κατά την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, της Ένωσης Κεφαλαιαγορών, της Τραπεζικής Ένωσης και κατά τη διασφάλιση της αποτελεσματικής φορολόγησης⁹⁶.

5.1. Ανθεκτικές ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες

Επιβολή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες

Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση δίκαιου και ισότιμου ανταγωνισμού σε ολόκληρο τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Το 2021 η Επιτροπή επικεντρώθηκε ιδιαίτερα στην επιβολή της νομοθεσίας για τις συμπράξεις στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, επιβάλλοντας πρόστιμα συνολικού ύψους 740 εκατ. EUR σε 16 διαφορετικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Τον Απρίλιο του 2021⁹⁷ η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση κατά της *Bank of America Merrill Lynch*, της *Crédit Agricole*, της *Credit Suisse* και της *Deutsche Bank* για συμμετοχή σε σύμπραξη που αφορούσε υπερκρατικά, κρατικά και υποκρατικά ομόλογα σε δολάρια ΗΠΑ (ομόλογα SSA σε USD). Οι τέσσερις τράπεζες επενδύσεων συνεργάστηκαν μέσω μιας βασικής ομάδας διαπραγματευτών που αντάλλασσαν εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες. Οι συμμετέχοντες στη σύμπραξη επικοινωνούσαν μέσω πολυμερών ή διμερών διαδικτυακών χώρων συζήτησης με τη χρήση τερματικών του Bloomberg.

Τον Μάιο του 2021 η Επιτροπή επέβαλε κυρώσεις σε άλλη σύμπραξη στον τομέα της διαπραγμάτευσης ομολόγων, επιβάλλοντας πρόστιμα συνολικού ύψους 371 εκατ. EUR. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η *Bank of America*, η *Natixis*, η *Nomura*, η *RBS* (νυν *NatWest*), η *UBS*, η *UniCredit* και η *WestLB* (νυν *Portigon*) παρέβησαν τους αντιμονοπωλιακούς κανόνες της ΕΕ. Μια ομάδα διαπραγματευτών που απασχολούνταν από τις εταιρείες αυτές συμμετείχε σε σύμπραξη στην πρωτογενή και τη δευτερογενή αγορά ευρωπαϊκών κρατικών ομολόγων (EGB)⁹⁸.

Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή επέβαλε κυρώσεις σε μια τρίτη σύμπραξη στην αγορά συναλλάγματος άμεσης παράδοσης⁹⁹. Η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμα στις εταιρείες *Barclays*, *RBS HSBC* και *Credit Suisse* συνολικού ύψους 344 εκατ. EUR (τα οποία προστέθηκαν στα 1,7 δισ. EUR που είχαν ήδη επιβληθεί στις εν λόγω επιχειρήσεις κατά τις δύο προηγούμενες υποθέσεις σχετικά με την αγορά συναλλάγματος).

⁹⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής: Σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και την απλοποίηση και διευκόλυνση της φορολογίας (T2/2020), όπως περιλαμβάνεται στο προσαρμοσμένο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2020, παραρτήματα 1 και 2 του COM(2020) 440 final της 27.5.2020.

⁹⁷ Υπόθεση AT.40346, *Κρατικά και υποκρατικά ομόλογα*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_2004.

⁹⁸ Υπόθεση AT.40324, *Ευρωπαϊκά κρατικά ομόλογα*. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases1/202142/AT_40324_7971056_3662_3.pdf

⁹⁹ Υπόθεση AT.40135, *Αγορά συναλλάγματος* https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_AT_40135.

Τον Ιούνιο του 2021 η Επιτροπή εξέδωσε κοινοποίηση αιτιάσεων προς την *Insurance Ireland*, μια ένωση ιρλανδικών ασφαλιστικών εταιρειών. Η Επιτροπή διατύπωσε την προκαταρκτική άποψη ότι η *Insurance Ireland* παραβίασε τους αντιμονοπωλιακούς κανόνες της ΕΕ περιορίζοντας τον ανταγωνισμό στην ιρλανδική αγορά ασφάλισης οχημάτων¹⁰⁰.

Επιβολή της νομοθεσίας για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

Η Επιτροπή ενέκρινε την παράταση διαφόρων υφιστάμενων καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων τα οποία δίνουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να συνεχίσουν να ενισχύουν την ανθεκτικότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα, χωρίς να χρειάζεται να χορηγηθούν νέες κρατικές ενισχύσεις σε επιμέρους χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επίσης, η Επιτροπή ενέκρινε την παράταση καθεστώτων αναδιάρθρωσης ή εύτακτης εξόδου από την αγορά τραπεζών που βρίσκονται σε δυσχερή θέση στην Πολωνία¹⁰¹, την Ιρλανδία¹⁰² και τη Δανία¹⁰³. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή αντιμετώπισε το πρόβλημα ενδεχόμενων ελλείψεων ρευστότητας τραπεζών στην Ελλάδα¹⁰⁴. Τέλος, η Επιτροπή ενέκρινε την παράταση συμβατών με την αγορά καθεστώτων εγγυήσεων για την τιτλοποίηση μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα (Ηρακλής¹⁰⁵) και την Ιταλία (GACS¹⁰⁶). Αυτά τα καθεστάτα εγγυήσεων βοηθούν τις τράπεζες να εξυγιάνουν τους ισολογισμούς τους χωρίς να χορηγούνται κρατικές ενισχύσεις ή να στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός.

Για την Κύπρο¹⁰⁷ και την Ελλάδα¹⁰⁸, η Επιτροπή ενέκρινε έμμεσες κρατικές ενισχύσεις σε διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Τα καθεστάτα κρατικών ενισχύσεων αποσκοπούν κυρίως στην παροχή κοινωνικής στήριξης σε ευάλωτα νοικοκυριά που κινδυνεύουν να χάσουν τα σπίτια τους. Επίσης, η Επιτροπή ενέκρινε τη στήριξη των κρατών μελών προς νεοσύστατες ΜΜΕ και νεοφυείς επιχειρήσεις που συχνά αντιμετωπίζουν εμπόδια λόγω της περιορισμένης πρόσβασης σε χρηματοδότηση. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή ενέκρινε τροποποίηση του υφιστάμενου καθεστώτος χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου στη Γαλλία¹⁰⁹.

¹⁰⁰ Υπόθεση ΑΤ.40511, *Insurance Ireland: Βάση δεδομένων απαιτήσεων ασφάλισης και όροι πρόσβασης*. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

¹⁰¹ Υπόθεση SA.63002, *Πολωνία — Ενδέκατη παράταση του καθεστώτος εύτακτης ρευστοποίησης πιστωτικών ενόσεων* (ΕΕ C 285 της 16.7.2021, σ. 1)· υπόθεση SA.64522, *Πολωνία — Έκτη παράταση του καθεστώτος εξυγίανσης για συνεταιριστικές τράπεζες και μικρές εμπορικές τράπεζες* (ΕΕ C 487 της 3.12.2021, σ. 1).

¹⁰² Υπόθεση SA.62303, *Ιρλανδία — 13^η παράταση του καθεστώτος αναδιάρθρωσης και σταθεροποίησης πιστωτικών ενόσεων* (ΕΕ C 240 της 18.6.2021, σ. 1)· υπόθεση SA.100030, *Ιρλανδία — 14^η παράταση του καθεστώτος αναδιάρθρωσης και σταθεροποίησης στον τομέα των πιστωτικών ενόσεων* (ΕΕ C 487 της 3.12.2021, σ. 1)· και υπόθεση SA.62649, *Ιρλανδία — 17^η παράταση του καθεστώτος εξυγίανσης πιστωτικών ενόσεων 2020-2021* (ΕΕ C 240 της 18.6.2021, σ. 1).

¹⁰³ Υπόθεση SA.58478, *Δανία — Τρίτη παράταση του καθεστώτος εκκαθάρισης μικρών τραπεζών* (ΕΕ C 60 της 19.2.2021, σ. 1).

¹⁰⁴ Υπόθεση SA.59030, *Ελλάδα — Παράταση του καθεστώτος εγγύησης της ρευστότητας των τραπεζών* (ΕΕ C 144 της 23.4.2021, σ. 1).

¹⁰⁵ Υπόθεση SA.62242, *Ελλάδα — Παράταση του προγράμματος «Ηρακλής»* (ΕΕ C 214 της 4.6.2021, σ. 1).

¹⁰⁶ Υπόθεση SA.62880, *Ιταλία — Τέταρτη παράταση του ιταλικού καθεστώτος εγγυήσεων για την τιτλοποίηση μη εξυπηρετούμενων δανείων* (ΕΕ C 295 της 23.7.2021, σ. 1).

¹⁰⁷ Υπόθεση SA.63005, *Κύπρος — Σχέδιο διαχείρισης δανείων που χορηγήθηκαν στην Κύπρο στο πλαίσιο κυβερνητικών σχεδίων στέγασης (σχέδιο ΟΙΚΙΑ)* (ΕΕ C 366 της 10.9.2021, σ. 1).

¹⁰⁸ Υπόθεση SA.100197, *Ελλάδα — Παράταση του καθεστώτος SA.58555 «Προσωρινό καθεστώς προστασίας πρώτης κατοικίας»*. Η επίσημη έκδοση της απόφασης δεν έχει ακόμα δημοσιευτεί. Η επίσημη έκδοση της απόφασης δεν έχει ακόμα δημοσιευτεί. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

¹⁰⁹ Υπόθεση SA.59985, *Γαλλία — Τροποποίηση της απόφασης σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις SA.55869 (2019/N): Μέσο IR-PMΕ για συλλογικές επενδύσεις σε καινοτομία (FCPI) και για τοπικά επενδυτικά κεφάλαια (FIP)* (ΕΕ C 195 της 21.5.2021, σ. 1).

5.2. Κρατικές ενισχύσεις φορολογικού χαρακτήρα και επιλεκτικά φορολογικά πλεονεκτήματα

Το 2021 η Επιτροπή ενέκρινε διάφορα καθεστάτα κρατικών ενισχύσεων με τα οποία αναβάλλεται η καταβολή φόρων για τον μετριασμό των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας της COVID-19. Τον Ιανουάριο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε, βάσει του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης, ένα λιθουανικό καθεστώς ενισχύσεων ύψους 156 εκατ. EUR για επιχειρήσεις που έχουν πληγεί από την πανδημία της COVID-19¹¹⁰. Η δημόσια στήριξη περιλαμβάνει αναβολές καταβολής φόρων και φορολογικά μέτρα ρευστότητας (π.χ. πληρωμή ληξιπρόθεσμων φορολογικών οφειλών σε δόσεις, άτοκες περίοδοι χρέους, καθώς και αναστολές είσπραξης φορολογικών οφειλών).

Τον Μάρτιο του 2021 η Επιτροπή αποφάσισε να παραπέμψει το Ηνωμένο Βασίλειο στο Δικαστήριο λόγω μη πλήρους ανάκτησης παράνομης κρατικής ενίσχυσης ύψους έως 100 εκατ. EUR. Η παράνομη κρατική ενίσχυση χορηγήθηκε ως φορολογική απαλλαγή για παθητικά συμφέροντα και δικαιώματα εκμετάλλευσης στο Γιβραλτάρ μεταξύ του 2011 και του 2013¹¹¹. Η Επιτροπή είχε κηρύξει το εν λόγω καθεστώς απαλλαγής από τον φόρο εταιρειών παράνομο και ασυμβίβαστο με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις το 2018 και, πάνω από δύο έτη μετά την απόφαση της Επιτροπής, οι αρχές του Γιβραλτάρ είχαν ανακτήσει λιγότερο από το 20 % του συνόλου των παράνομων ενισχύσεων¹¹². Δεδομένου ότι τα εκκρεμή ποσά ενίσχυσης και οι οφειλόμενοι τόκοι ανάκτησης επιστράφηκαν πλήρως σε λογαριασμούς υπό μεσεγγύηση από τον Μάιο έως τον Ιούνιο του 2021, η Επιτροπή ακύρωσε την προηγούμενη απόφασή της να κινήσει διαδικασία κατά του Ηνωμένου Βασιλείου βάσει του άρθρου 108 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.

5.3. Η πολιτική ανταγωνισμού συνέχισε να μετριάξει τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας της COVID-19

Η Επιτροπή χρησιμοποίησε την πλήρη ευελιξία των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις σε εξαιρετικές περιστάσεις για να προσαρμόσει το προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης. Η αλλαγή παρείχε στα κράτη μέλη μια προσαρμοσμένη εργαλειοθήκη για τη στήριξη της οικονομίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας της COVID-19. Μετά την έγκρισή της για πρώτη φορά τον Μάρτιο του 2020, η Επιτροπή προσαρμόσε τους κανόνες στις εξελισσόμενες ανάγκες των κρατών μελών και των επιχειρήσεων. Δύο πρόσθετες τροποποιήσεις εγκρίθηκαν τον Ιανουάριο και τον Νοέμβριο του 2021¹¹³. Η έκτη τροποποίηση καθορίζει την πορεία προς τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων αντιμετώπισης της κρίσης,

¹¹⁰ Υπόθεση SA.60632, *Λιθουανία — COVID-19 — Αναβολή καταβολής φόρων* (EE C 41 της 5.2.2021, σ. 1).

¹¹¹ Απόφαση (EE) 2019/700 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2019, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.34914 (2013/C) που έθεσε σε εφαρμογή το Ηνωμένο Βασίλειο όσον αφορά το καθεστώς φόρου εισοδήματος εταιρειών του Γιβραλτάρ [C(2018) 7848] (EE L 119 της 7.5.2019, σ. 151).

¹¹² Η υπόθεση αυτή αφορά πραγματικά περιστατικά που έλαβαν χώρα πριν από την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹¹³ Ανακοίνωση της Επιτροπής: Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19 (EE C 911 της 20.3.2020, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τις ανακοινώσεις της Επιτροπής C(2020) 2215 (EE C 1121 της 4.4.2020, σ. 1), C(2020) 3156 (EE C 164 της 13.5.2020, σ. 3), C(2020) 4509 (EE C 218 της 2.7.2020, σ. 3), C(2020) 7127 (EE C 340I της 13.10.2020, σ. 1), C(2021) 564 (EE C 34 της 1.2.2021, σ. 6) και C(2021) 8442 (EE C 473 της 24.11.2021, σ. 1).

αποφεύγοντας παράλληλα τις επιπτώσεις της «κατακρήμνισης» και περιορίζοντας τον κίνδυνο για μεγαλύτερες οικονομικές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών.

Αποφάσεις για κρατικές ενισχύσεις βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ και του προσωρινού πλαισίου

Η Επιτροπή συνέχισε να αξιολογεί τα μέτρα ενισχύσεων βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ και του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης. Το προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης, το οποίο θεσπίστηκε αρχικά με ημερομηνία λήξης την 31η Δεκεμβρίου 2020, προβλέπει σειρά μέτρων ενίσχυσης τα οποία η Επιτροπή θεωρεί συμβατά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) και του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ, όπως περιορισμένο ποσό ενίσχυσης, επιλεκτικά φορολογικά πλεονεκτήματα και κρατικές εγγυήσεις για δάνεια. Έως το τέλος του 2021 η Επιτροπή είχε λάβει περισσότερες από 1 180 αποφάσεις σε όλα τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων που εμπίπτουν στο προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης.

Το 2021, για παράδειγμα, η Επιτροπή ενέκρινε, βάσει του προσωρινού πλαισίου, ελληνικό καθεστώς ύψους 800 εκατ. EUR για τη στήριξη επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στον τομέα του τουρισμού και πλήττονταν από την πανδημία της COVID-19¹¹⁴. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μέτρο ήταν αναγκαίο, κατάλληλο και αναλογικό για την άρση σοβαρής διαταραχής στην ελληνική οικονομία. Όσον αφορά την Ιταλία, τον Οκτώβριο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε, βάσει του προσωρινού πλαισίου, ιταλικό καθεστώς ύψους 31,9 δισ. EUR για τη στήριξη επιχειρήσεων που πλήττονταν από την πανδημία της COVID-19¹¹⁵.

Ορισμένα από τα μέτρα αυτά συγχρηματοδοτήθηκαν από την πολιτική συνοχής, μετά τις δύο δέσμες μέτρων που δρομολόγησε η Επιτροπή: την «Πρωτοβουλία Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού» (CRII), την «Πρωτοβουλία Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού+» (CRII+) και τη δέσμη μέτρων REACT-EU.

Τον Μάρτιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε γαλλικό καθεστώς κρατικών εγγυήσεων ύψους έως 20 δισ. EUR για τη στήριξη της οικονομίας στο πλαίσιο της πανδημίας της COVID-19¹¹⁶. Το καθεστώς παρέχει μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση σε εταιρείες και διευκολύνει νέες επενδύσεις που στηρίζουν την ανάκαμψη από την πανδημία της COVID-19.

Αποφάσεις και πρωτοβουλίες πολιτικής για κρατικές ενισχύσεις που σχετίζονται με τη νόσο COVID-19

Τον Αύγουστο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε δέσμη εγγυήσεων για τμήματα σύνθετης τιτλοποίησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Εγγυήσεων υπό τη διαχείριση του

¹¹⁴ Υπόθεση SA.63123, *Ελλάδα — COVID-19: Στήριξη του τουριστικού τομέα* (EE C 223 της 11.6.2021, σ. 1).

¹¹⁵ Υπόθεση SA.62668, *Ιταλία — COVID-19 — Αυτόματα φορολογικά μέτρα και μη επιστρεπτές επιχορηγήσεις*. Η απόφαση εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 106 παράγραφος 2 και του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχεία α), β) και γ) της ΣΛΕΕ. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3

¹¹⁶ Υπόθεση SA.58639, *Γαλλία — COVID-19: Μηχανισμός εγγυήσεων συμμετοχικών δανείων και δανείων μειωμένης εξασφάλισης* (EE C 84 της 12.3.2021, p. 1).

ομίλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων¹¹⁷. Η πρωτοβουλία στηρίζει επιχειρήσεις που πλήττονται από την πανδημία της COVID-19 σε 22 συμμετέχοντα κράτη μέλη¹¹⁸.

Αποφάσεις για κρατικές ενισχύσεις βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ

Το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εγκρίνει μέτρα κρατικών ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη μέλη για την αποζημίωση επιχειρήσεων για ζημίες που προκαλούνται άμεσα από έκτακτα γεγονότα, όπως η πανδημία της COVID-19 (για παράδειγμα, στους τομείς των μεταφορών, του τουρισμού, του πολιτισμού, της φιλοξενίας και των λιανικών πωλήσεων). Τα κράτη μέλη μπορούν να κοινοποιούν στην Επιτροπή μέτρα αποζημίωσης βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, υπό την προϋπόθεση ότι η ενίσχυση είναι αναλογική και υπάρχει άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του έκτακτου γεγονότος (της πανδημίας της COVID-19) και της ζημίας που υπέστησαν οι δικαιούχοι¹¹⁹.

Για παράδειγμα, τον Ιανουάριο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε γερμανικό συλλογικό καθεστώς ύψους 12 δισ. EUR για την αποζημίωση εταιρειών για ζημίες που υπέστησαν λόγω των περιοριστικών μέτρων που θεσπίστηκαν για την ανάσχεση της πανδημίας της COVID-19¹²⁰. Στο πλαίσιο αυτού του καθεστώτος, εταιρείες από όλους τους τομείς θα δικαιούνται αποζημίωση για ζημίες που υπέστησαν κατά τη διάρκεια των περιόδων απαγόρευσης της κυκλοφορίας ως συνέπεια των περιορισμών που επέβαλε η γερμανική κυβέρνηση τον Μάρτιο/Απρίλιο και τον Νοέμβριο/Δεκέμβριο του 2020.

Τον Απρίλιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε, δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, δανικό καθεστώς ύψους 1,74 δισ. EUR για την αποζημίωση εκτροφών βιζόν και επιχειρήσεων που σχετίζονται με την εκτροφή βιζόν για μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο της πανδημίας της COVID-19¹²¹. Τον Μάιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε γερμανικό καθεστώς ύψους 10 δισ. EUR για την αποζημίωση εταιρειών σε όλους τους τομείς για ζημίες που προκλήθηκαν λόγω των μέτρων έκτακτης ανάγκης που ελήφθησαν για τον περιορισμό της εξάπλωσης της COVID-19¹²². Επίσης, τον Ιούλιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε ιταλικό καθεστώς ύψους 800 εκατ. EUR για την αποζημίωση αερολιμένων και φορέων παροχής υπηρεσιών εδάφους για ζημίες που προκλήθηκαν από την πανδημία της COVID-19, ειδικότερα από τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς που επιβλήθηκαν για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού¹²³.

¹¹⁷ Αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, «ΕΤΕπ», και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, «ΕΤαΕ».

¹¹⁸ Βλ. δελτίο τύπου της Επιτροπής της 16.8.2021, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_21_4204.

¹¹⁹ Για παράδειγμα, ζημία που προκλήθηκε από μέτρα καραντίνας τα οποία εμποδίζουν τον δικαιούχο να ασκήσει την οικονομική του δραστηριότητα. Άλλα είδη ενισχύσεων, για την αντιμετώπιση γενικότερα της οικονομικής ύφεσης λόγω της πανδημίας του κορονοϊού, πρέπει να αξιολογούνται βάσει των αρχών συμβατότητας που ορίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ και του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης.

¹²⁰ Υπόθεση SA.60045, Γερμανία — Πρόσθετη συνδρομή τον Νοέμβριο βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ — COVID (EE C 41 της 5.2.2021, σ. 1).

¹²¹ Υπόθεση SA.61945, Δανία — Καθεστώς ενισχύσεων για εκτροφείς βιζόν και συναφείς επιχειρήσεις που πλήττονταν από την έξαρση της COVID-19 (EE C 195 της 21.5.2021, σ. 1).

¹²² Υπόθεση SA.62784, Γερμανία — Covid-19 — Ομοσπονδιακό συλλογικό καθεστώς βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ (EE C 223 της 11.6.2021, σ. 1).

¹²³ Υπόθεση SA.63074, Ιταλία — Καθεστώς αποζημιώσεων για διαχειριστές αερολιμενικών υποδομών και φορείς παροχής υπηρεσιών εδάφους στην Ιταλία (EE C 327 της 13.8.2021, σ. 1).

Κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των αερομεταφορών

Καθ' όλη τη διάρκεια του 2021 ο τομέας των αερομεταφορών εξακολούθησε να είναι ένας από τους σοβαρότερα πληγέντες από την πανδημία της COVID-19. Κατά τη διάρκεια αυτού του έτους η Επιτροπή εξέδωσε 35 αποφάσεις με τις οποίες επέτρεπε τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αεροπορίας προκειμένου να καλύψουν ανάγκες σε ρευστότητα και κεφάλαια οι οποίες προκλήθηκαν από την πανδημία της COVID-19. Τέτοια μέτρα κρατικών ενισχύσεων εγκρίθηκαν στις περισσότερες περιπτώσεις βάσει του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης ή του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ.

Η Επιτροπή ενέκρινε κρατική ενίσχυση προς τις αεροπορικές εταιρείες Air France¹²⁴, TUI¹²⁵, Scandinavian Airlines Systems¹²⁶, Finnair¹²⁷ κ.λπ. Επίσης, η Επιτροπή αξιολόγησε διάφορα μέτρα διάσωσης ή αναδιάρθρωσης για αεροπορικές εταιρείες όπως η TAP¹²⁸ και η Condor¹²⁹ και ενέκρινε κρατικές ενισχύσεις για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των εν λόγω αεροπορικών εταιρειών και άλλων.

Τον Σεπτέμβριο του 2021 η Επιτροπή εξέδωσε δύο αποφάσεις σχετικά με την ιταλική αεροπορική εταιρεία Alitalia. Μετά από διεξοδικές έρευνες για δύο κρατικά δάνεια συνολικού ύψους 900 εκατ. EUR που χορηγήθηκαν το 2017, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα εν λόγω δάνεια συνιστούσαν παράνομη και ασυμβίβαστη κρατική ενίσχυση¹³⁰. Με χωριστή απόφαση¹³¹, η Επιτροπή έκρινε ότι η νέα ιταλική αεροπορική εταιρεία ITA, η οποία πρόκειται να αναλάβει ένα μέρος των στοιχείων ενεργητικού της Alitalia, δεν είναι ο οικονομικός διάδοχος της Alitalia και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να επιστρέψει τις παράνομες ενισχύσεις που έλαβε η Alitalia. Επίσης, η Επιτροπή έκρινε ότι η εισφορά κεφαλαίου ύψους 1,35 δισ. EUR στην ITA ήταν σύμφωνη με την αγορά. Κατά συνέπεια, οι εισφορές κεφαλαίου δεν συνιστούσαν κρατική ενίσχυση βάσει των κανόνων της ΕΕ.

Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας τέθηκε σε λειτουργία — Προετοιμασία της εξόδου από την κρίση

Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΜΑΑ) τέθηκε σε ισχύ στις 19 Φεβρουαρίου 2021¹³². Χρηματοδοτεί μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στα κράτη μέλη από την έναρξη της πανδημίας τον Φεβρουάριο του 2020 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2026. Ο ΜΑΑ αποτελεί τον πυρήνα του NextGenerationEU, ενός προσωρινού μέσου ανάκαμψης που

¹²⁴ Υπόθεση SA.59913, Γαλλία — COVID-19 — Ανακεφαλαιοποίηση της Air France και της Air France – KLM Holding (ΕΕ C 240 της 18.6.2021, σ. 1).

¹²⁵ Υπόθεση SA.59812, Γερμανία — COVID-19 — Ανακεφαλαιοποίηση της TUI. Η δημόσια έκδοση της απόφασης αυτής δεν είναι ακόμα διαθέσιμη. Βλ.: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3

¹²⁶ Υπόθεση SA.63898, Σουηδία — COVID-19 — Κρατικό δάνειο προς την κοινοπραξία SAS (ΕΕ C 33 της 21.1.2022) και SA.63250, Δανία — COVID-19 — Επιδοτούμενο δάνειο προς την SAS (ΕΕ C 33 της 21.1.2022).

¹²⁷ Υπόθεση SA.60113, Φινλανδία — Finnair — COVID-19 — Υβριδικό δάνειο βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ (ΕΕ C 240 της 18.6.2021, π. 1).

¹²⁸ Υπόθεση SA.60165 — Πορτογαλία — Ενίσχυση αναδιάρθρωσης υπέρ της TAP SGPS.

¹²⁹ Υπόθεση SA.63203, Γερμανία — Αναδιάρθρωση της Condor (ΕΕ C 429 της 15.4.2021).

¹³⁰ Υπόθεση SA.48171 — Ιταλία — Καταγγελίες σχετικά με εικαζόμενη κρατική ενίσχυση υπέρ της Alitalia.

¹³¹ Υπόθεση SA.58173 — Ιταλία — Νέα εταιρεία ITA. Βλ. δελτίο τύπου της Επιτροπής της 10.9.2021 σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής ότι ο νέος αερομεταφορέας ITA δεν είναι ο οικονομικός διάδοχος της Alitalia και ότι οι εισφορές κεφαλαίου από την Ιταλία στην ITA είναι σύμφωνες με την αγορά, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_4665.

¹³² Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17).

παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να συγκεντρώνει κεφάλαια για να συμβάλει στην αποκατάσταση της άμεσης οικονομικής και κοινωνικής ζημίας που προκάλεσε η πανδημία της COVID-19.

Στόχος του ΜΑΑ¹³³ είναι να μετριαστούν οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας της COVID-19 και να καταστεί η ΕΕ περισσότερο βιώσιμη και ανθεκτική και καλύτερα προετοιμασμένη για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Ο ΜΑΑ παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να συγκεντρώνει κεφάλαια για να βοηθά τα κράτη μέλη να υλοποιούν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που συνάδουν με τις προτεραιότητες της ΕΕ.

Για να επωφεληθούν από τη στήριξη του ΜΑΑ, τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλουν σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΣΑΑ) στην Επιτροπή. Τα σχέδια αυτά καθορίζουν τις μεταρρυθμίσεις και τα έργα δημόσιων επενδύσεων που κάθε κράτος μέλος σχεδιάζει να υλοποιήσει με τη στήριξη του ΜΑΑ. Η ΓΔ Ανταγωνισμού εξέδωσε καθοδήγηση¹³⁴ για να συνοδεύσει και να διευκολύνει την υλοποίηση των ΣΑΑ, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα υποστηριζόμενα επενδυτικά και μεταρρυθμιστικά έργα είναι συμβατά με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις. Η ΓΔ Ανταγωνισμού παρείχε επίσης πρακτική καθοδήγηση στα κράτη μέλη για την ταχεία διεκπεραίωση των κοινοποιήσεων κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του ΜΑΑ¹³⁵.

6. Συνένωση δυνάμεων για τη διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού και παγκόσμιου πνεύματος ανταγωνισμού

6.1. Πολιτική συνοχή μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού

Το 2021 η Επιτροπή εξακολούθησε να διασφαλίζει τη συνεκτική εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (στο εξής: ΕΔΑ)¹³⁶. Δύο από τους βασικούς μηχανισμούς συνεργασίας και υποστήριξης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 είναι, πρώτον, η υποχρέωση των εθνικών αρχών ανταγωνισμού να ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικά με νέες έρευνες που βρίσκονται ήδη στο στάδιο του πρώτου τυπικού μέτρου έρευνας και, δεύτερον, να συμβουλευονται την Επιτροπή σχετικά με προβλεπόμενες αποφάσεις. Το 2021 δρομολογήθηκαν 145 νέες έρευνες στο πλαίσιο του δικτύου και κατατέθηκαν 84 σχεδιαζόμενες αποφάσεις.

Επιπρόσθετα στους μηχανισμούς συνεργασίας που καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1/2003, η συνεκτική επιβολή των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ διασφαλίζεται και με άλλους μηχανισμούς συνεργασίας του ΕΔΑ σε διάφορες δικαιοδοσίες. Τα μέλη του ΕΔΑ συνεδριάζουν τακτικά για να συζητήσουν υποθέσεις που κινήθηκαν πρόσφατα, ζητήματα πολιτικής και θέματα στρατηγικής σημασίας. Το 2021 οι οριζόντιες ομάδες εργασίας και οι

¹³³ Βλ. τον πίνακα αποτελεσμάτων για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα, ο οποίος παρουσιάζει επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο προχωρεί η υλοποίηση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

¹³⁴ Βλ.: https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/coronavirus/rf-guiding-templates_en

¹³⁵ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/practical_guidance_to_MS_for_notifications_under_RRF.pdf

¹³⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη συνεργασία στο πλαίσιο του δικτύου των αρχών ανταγωνισμού (ΕΕ C 101 της 27.4.2004, σ. 43 και ΕΕ C 374 της 13.10.2016, σ. 10). Βλ.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A52004XC0427%2802%29>.

τομεακές υποομάδες πραγματοποίησαν 37 συνεδριάσεις κατά τις οποίες αξιωματούχοι των εθνικών αρχών ανταγωνισμού αντάλλαξαν απόψεις και εμπειρίες.

Το 2021 η Επιτροπή παρακολούθησε και συνέδραμε τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους να μεταφέρουν την οδηγία ΕΔΑ+¹³⁷ στο εθνικό δίκαιο. Η μεταφορά έπρεπε να πραγματοποιηθεί έως τις 4 Φεβρουαρίου 2021. Τον Μάρτιο του 2021 η Επιτροπή κίνησε διαδικασίες επί παραβάσει κατά 22 κρατών μελών, διότι δεν είχαν κοινοποιήσει την εφαρμογή της οδηγίας ΕΔΑ+ πριν από τη λήξη της προθεσμίας. Από τα 22 κράτη μέλη, 14 κοινοποίησαν στη συνέχεια την εφαρμογή της οδηγίας πριν από το τέλος του 2021. Πριν από την περάτωση της διαδικασίας επί παραβάσει, η Επιτροπή θα επαληθεύσει ότι η οδηγία ΕΔΑ+ εφαρμόζεται ορθά. Το 2021 η Επιτροπή συνέχισε να συνδράμει τα υπόλοιπα κράτη μέλη κατά την ολοκλήρωση της εφαρμογής της οδηγίας.

6.2. Συνεργασία στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού σε ολόκληρο τον κόσμο

Πολυμερείς σχέσεις

Το 2021 η Επιτροπή συνέχισε να συμμετέχει ενεργά σε παγκόσμια φόρα με αντικείμενο τον ανταγωνισμό, όπως η Επιτροπή Ανταγωνισμού του ΟΟΣΑ, το Διεθνές Δίκτυο Ανταγωνισμού (στο εξής: ΔΔΑ) και η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το εμπόριο και την ανάπτυξη (στο εξής: ΔΗΕΕΑ).

Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού του ΟΟΣΑ το 2021 η Επιτροπή συνέβαλε στις συζητήσεις σχετικά με την επιβολή των κανόνων του ανταγωνισμού και τις ρυθμιστικές εναλλακτικές λύσεις, τα προγράμματα συμμόρφωσης με τους κανόνες του ανταγωνισμού, τον δυνητικό ανταγωνισμό, τις μεθοδολογίες για τη μέτρηση του ανταγωνισμού στην αγορά, περιβαλλοντικά ζητήματα στην επιβολή των κανόνων του ανταγωνισμού και την προώθηση της ουδετερότητας ως προς τον ανταγωνισμό από τις αρχές ανταγωνισμού. Ως συμπρόεδρος της ομάδας εργασίας για τη μονομερή συμπεριφορά του ΔΔΑ, η Επιτροπή συνέχισε ένα πολυετές έργο για την αξιολόγηση της δεσπόζουσας θέσης και της ισχύος στην αγορά στις ψηφιακές αγορές. Το 2021 η Επιτροπή συμμετείχε στη 19η συνεδρίαση της διακυβερνητικής ομάδας εμπειρογνομόνων της ΔΗΕΕΑ σχετικά με το δίκαιο και την πολιτική ανταγωνισμού.

Η Επιτροπή συνέχισε τις προσπάθειές της για τη βελτίωση των διεθνών κανόνων για τις επιδοτήσεις. Η μεταρρύθμιση των κανόνων για τις επιδοτήσεις αποτελεί μία από τις κύριες προτεραιότητες της ΕΕ κατά την επανεξέταση των εμπορικών κανόνων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, όπως επιβεβαιώνεται στην κοινή δήλωση ΕΕ, ΗΠΑ και Ιαπωνίας¹³⁸.

Διμερείς σχέσεις

Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή και οι αρχές ανταγωνισμού των ΗΠΑ ξεκίνησαν τον κοινό διάλογο ΕΕ–ΗΠΑ για την πολιτική ανταγωνισμού στον τομέα της τεχνολογίας με σκοπό την ανάπτυξη κοινών προσεγγίσεων και την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της

¹³⁷ Οδηγία (ΕΕ) 2019/1 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την παροχή αρμοδιοτήτων στις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ώστε να επιβάλλουν αποτελεσματικότερα τους κανόνες και για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς (ΕΕ L 11 της 14.1.2019, σ. 3).

¹³⁸ Βλ.: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2330>.

συνεχιζόμενους διαλόγους για την πολιτική ανταγωνισμού. Παρά την πανδημία COVID-19, οι διάλογοι συνεχίστηκαν το 2021 μέσω συνεδριάσεων με φυσική παρουσία και εξ αποστάσεως συμμετοχής.

Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η εκτελεστική αντιπρόεδρος Vestager συμμετείχε το 2021 σε σειρά ανταλλαγών απόψεων, συμπεριλαμβανομένων διαλόγων σχετικά με την πράξη για τις ψηφιακές αγορές στην Επιτροπή Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής, στην Επιτροπή Εσωτερικής Αγοράς και Προστασίας των Καταναλωτών, στην Επιτροπή Νομικών Θεμάτων, καθώς και στην Επιτροπή Βιομηχανίας, Έρευνας και Ενέργειας. Επίσης, η εκτελεστική αντιπρόεδρος Vestager αντάλλαξε απόψεις με την Υποεπιτροπή Φορολογικών Θεμάτων σχετικά με την ψηφιακή φορολογία και τις κρατικές ενισχύσεις στον φορολογικό τομέα. Επιπρόσθετα, η εκτελεστική αντιπρόεδρος Vestager συμμετείχε σε συζητήσεις της ολομέλειας σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού· τις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της ενέργειας και του περιβάλλοντος, την πράξη για τις ψηφιακές αγορές και το Συμβούλιο Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ-ΗΠΑ. Τέλος, η εκτελεστική αντιπρόεδρος Vestager συμμετείχε σε διάφορους διαρθρωμένους διαλόγους με επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, για παράδειγμα σε διαρθρωμένο διάλογο με την Επιτροπή Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής.

Στη γραπτή απάντησή της, του Σεπτεμβρίου 2021, στο ψήφισμα του Κοινοβουλίου σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού (εισηγητής Van Overtveldt· ECR, BE), η Επιτροπή επισήμανε, μεταξύ άλλων, την έγκριση του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης, την κρίση λόγω COVID-19, τις έρευνες σχετικά με τις πρακτικές φορολογικών αποφάσεων και τις αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία των κρατών μελών. Επίσης, η Επιτροπή επισήμανε την πρόταση για την πράξη για τις ψηφιακές αγορές και την αναθεώρηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις που είναι σε εξέλιξη (κυρίως την αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας που ακολούθησε τον αποκαλούμενο έλεγχο καταλληλότητας).

Το 2021, στο Συμβούλιο, η εκτελεστική αντιπρόεδρος Vestager συμμετείχε σε ανταλλαγές απόψεων και συζητήσεις σχετικά με θέματα της πολιτικής ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων συνεδριάσεων του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας για την εσωτερική αγορά και τη βιομηχανία.

ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΟΝΟΠΩΛΙΑΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΠΡΑΞΕΩΝ

■ Τελική απόφαση
■ Έναρξη έρευνας
■ Κοινοποίηση αιτιάσεων

ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ 2021

